

(7) BUEEQ.B1Φ18

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE
DEFENSIONE
PRO
AVERTENDA INQVISITIONE

QVAM
CONSENSV
ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS
LIPSIENSIS
PRO GRADV DOCTORIS
OBTINENDO

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI

SVBMITTIT

HENRICVS MEIER

BREMA-SAXO.

DIE XVII. APRIL. MDCCXXXVIII.

LIPSIÆ
EX OFFICINA LANGENHEMIANA.

DISSERTATIO IN AEGYPTIIS IURIBUS

DE

DEFENSIONE

PRO

AVERTENDA INQUISITIONE

QUAM

CONSENSU

ILLUSTRISSIMO AC SACRATISSIMO

ACADEMIAE

PRO GRADU DOCTORIS

OBTINENDO

PUBLICO EXAMINE

SUBIITURUS

HENRICVS MEIER

AGRIENSIS

MDCCCLXXVII

LIPSIAE

EX OFFICINA LANTHORNII

LIBERTATIS
PERILLVSTRI AMPLISSIMOQVE
INCLVTAE
S. R. G. IMP. LIBERAE
REIPVBLICAE BREMENSIS
SENATVI
VIRIS

MAGNIFICIS EXCELLENTISSIMIS
NOBILISSIMIS CONSVLTISSIMIS
PRVDENTISSIMIS

DN. PRAESIDI
DN. CONSVLIBVS
DN. SYNDICIS
DN. SENATORIBVS
PATRIAE PATRIBVS

HENRICH'S MILLER

LIBERTATIS
AEQVE AC
SALVTIS PVBLICAE
ASSERTORIBVS
ECCLESIAE DEFENSORIBVS
AEQVISSIMIS
IVSTITIAE SERVATORIBVS
MVSARVM PRAESIDIO
GRAVISSIMO

PATRONIS
ET
FAVTOIBVS
AETERNVM COLENDIS

LIBELLVM AVSPICALEM ACADEMICVM
DEVOTA MENTIS VENERATIONE
PIOQVE CVLTV
D. D. D.

HENRICVS MEIER.

CONSPECTVS
DISSERTATIONIS.

- §. I. De officio Iudicis criminalis pariter Accusatoris atque Defensoris, in Processu Inquisitorio.
- §. II. et III. Cur potius Defensor quam Accusator in Processu Inquisitorio separatim dandus sit.
- §. IV. De Incommodis ex defectu legitimi Contradictoris, in Processu Inquisitorio.
- §. V. Processus Criminalis Bremensis, qui habet legitimum Contradictorem, describitur et commendatur.
- §. VI. Vindiciae Processus Inquisitorii ex recto usu arbitrii Iudicis.
- §. VII. Ratio et Summa dicendorum.
- §. VIII. Definitio Defensionis pro auertenda inquisitione, et eiusdem iustae causae propter nullitatem Processus et incompetentem Iudicem.
- §. IX. Vtrum Defensio petenda sit a Iudice superiore, an vero ab inferiore, et de Iudice suspecto recusando.
- §. X. De Clerico petente Defensionem.
- §. XI. De Defendendis reis ab alio iudice iam punitis.
- §. XII. De Defendendo reo contra nouam ab alio Iudice attentatam Inquisitionem.
- §. XIII. Refellitur error eorum, qui exceptiones peremptorias non alias, quam in continenti liquidas, ad fundamenta Defensionis adsumunt.
- §. XIV. De diuersa probatione criminis et innocentiae rei.
- §. XV. Res exemplo illustratur; et quae Defensor in petenda, et Iudex in admitenda defensione obseruare debeant.
- §. XVI. et XVII. De caute instituendo examine rei testis, loco summariae responsionis, si ad eam nondum grauatus est.
- §. XVIII. De summaria responsione rei non ad generalem, sed ad specialem inquisitionem referenda.
- §. XIX. De Defensione pro auer-

- auertenda inquisitione speciali summaria.
- §. XX. De Processu Inquisitionis specialis summariae ex Mandato Electorali Saxonico, et de recto usu summariae responsionis rei.
- §. XXI. De Defensione rei pro auertenda speciali inquisitione solenni. 1) Si reus factum negat.
- §. XXII. 2) Si reus fatetur factum, sed negat esse illicitum, et contendit iure factum esse, vel 3) casu fortuito euenisse.
- §. XXIII. 4) Si confitetur factum illicitum, sed negat, esse dolosum, et contendit, si non casu fortuito, culpa minimum, neutiquam vero dolo factum esse, vel 5) negat inquisitione speciali solenni dignum.
- §. XXIV. De delictis speciali inquisitioni solenni obnoxiiis, et non obnoxiiis, quorum cognitio ad iudicem criminalem spectat. Contra Carpzouium.
- §. XXV. Discernuntur casus Iurisdictionis criminalis a causis criminalibus, quae specialem inquisitionem merentur.
- §. XXVI. et XXVII. De genuina ratione et necessitate indagandi corpus delicti facti permanentis.
- §. XXVIII. Exemplis ostenditur necessitas.
- §. XXIX. De Corpore delicti facti transeuntis, et de iudiciis.
- §. XXX. et XXXI. De hypothese caute a Iudice et Defensore assumenda, quod ad commissum delictum, et eiusdem Auctorem attinet: de remouendo signo contrario, vel cum aliis, reum grauantibus, conciliando.
- §. XXXII. De conditione et ante acta vita accusati, cognito delicto, imprimis a Iudice et Defensore consideranda.
- §. XXXIII. Traditur modus, qui nouissimis LL. criminalibus Defensioni pro auertenda inquisitione dictus est, et ex Instructione Criminali Hannouerana communicatio Actorum vindicatur.

Q. D. F. F. E. I.

§. I.

R

Eligione omnia seruari adeo certum est, VI LACTANTIUS a) vere dicere potuerit, *eo pietatis vinculo nos obstrictos Deo et religatos esse.* Eua-gari, latissimeque de religionis vi exponere, nec animus est, nec iuuat: id tantum ostendendum est, in iudiciis religionem plurimum posse. In causis iustissime decidendis, in circumcidendis litium ambagibus, in sopiendis exacerbatis litigantium animis, salutis humanae maximam versari partem, dis-sidentem habemus neminem. Verum hanc ipsam publicam tranquillitatem, non nisi iudicis animus, religionis amantissimus, aequissimusque rerum omnium in controuersiam deduc-tarum, moderator praestare poterit. Sint licet infinitae leges, ordinem iudicii inculcantes, iustitiam commendantes, poenas etiam et ultorem gladium iudici minitantes, cessante tamen religionis ardore, legibus datis, innumeras indicibiles-que fraudes obuiare, et alia inuentis callidissimis astu-

A

tissimis-

a) LACTANTIUS *Lib. 4. c. 28.*

tiffimisque turbari, aut omnino everti, animaduertemus. Concipiamus nobis animo Iudicem, cuius in inquirendis criminibus versatur officium, hunc aut praeconceptis occupatum opinionibus, aut minus attentum ad res, vel minutissimas, aut negligentiae supinae torpore desidem, et de salute hominum, et de vita, qua nil nobilius, neque dici neque cogitari potest, summa cum audentia pronunciantem, videbimus. Qui si, quae probum bonumque in republ. virum decent, sanctissima coluisset obseruantia, forte in alia omnia iuisset. Et cum religionem negligere omnibus turpe sit, Iudex profecto Criminalis eius debet esse obseruantissimus. Non enim quando de criminibus quaeritur, pars fortunarum nostrarum in iudicium deducta est, sed de corporis humani integritate, fama nominis, et quod est omnium maximum, de vita agitur: de quibus rebus, quanta illae sint, quantumque inuoluant, nimium esset multa dixisse. De fama, quae reparari nunquam poterit, atque de vita, quam nemo restituit, diu satis deliberari non potest. Pars Maiestatis in Iudices a Principe collata est, ut vice nimirum sacra, publicam tranquillitatem, priuatorumque salutem, tueantur. Sunt ii quoque vbique Principi similes: animaduertentes enim in facinorosos, *Accusatoris* gerunt personam, clementiam vero, dignam propriamque Principe adhibentes, *Defensores* agunt. Quod ut ordine fiat, non sufficit, in crimina studiose solum inquisuisse, sed id quoque agendum omni studio, ne quid praetermittant, quod in innocentia reorum detegenda omne punctum fert. b) Neque quis

b) Cum cura hoc praecipunt Leges, et commendant DD. Criminales C. C. C. Art. XLVII. item C. C. BAMB. Art. LIX. INSTRVCT. CRIMIN. HANNOV. Cap. IV. §. 10, et Cap. VII. §. 9. OR-

DIN. CRIM. BRANDENB. Cap. IV. §. 9. Brandenb. Allgem. Justiz-Ordn. de anno 1713. §. 57. ORD. PROC. MAGDEB. RECOGN. 1696. cap. L. §. 6. CARPZOV. P. I. C. 19. Def. 27, n. 5. P. IV. C. 3. Def.

PRO AVERTENDA INQUISITIONE. 3

quis melius accuratiusque de innocentia rei ipso Iudice iudicabit, qui, omnibus ad defensionem facientibus remediis, instructus est, dum tentat examinibus reum, perscrutando omnia et expiscando quasi, quae reatum inuoluunt, quaeque de innocentia etiam testari valent: dum testes audit, eosque inter se, et cum reo quoque confert. Quo facto ipsum nihil latere potest, et quod ad facinus perpetratum, et ad auctorem eius attinet, et innocentiam prodit. Et si dicendum, quod res est, in eo potior reip. salus semper versatur, vt defendatur innocentia, quam vt in facinorosis, poenis afficiendis, toti et solum occupentur Iudices. Praestat id Inquisitorius Processus, in quo Iudex et *defendendi* munus, et *accusandi*, quando e republ. esse videtur, in se suscipit: ex quo simul patet huius Processus in fora introducti vtilitas, cum necessitate coniuncta.

§. II.

Quamuis vero quid religio requirat pauci nesciant, sunt tamen, qui omnes conscientiae stimulos suppressere sciunt, a quibus hominum pestibus, neque iudicia exulare dicuntur. Quid non fecit auri sacra fames, quae numerosam sportularum collectionem toties imperauit? Et quem fugeret, saepe numero fieri, vt vindicta publica in priuatam abierit? Testem habemus experientiam c), et ambitiose, et cupidissime quos-

A 2

dam

Def. 8. n. 4. et in Pr. Crim. P. II. Q. 59. n. 40. P. III. Q. 115. n. 13-19.
 BRUNNEM. *Pr. Inqu. cap. VIII. membr. 1. n. 49-51.* WERNHER *Sel. Obs. For. Tom. I. P. 5. Obs. 163. n. 4. p. 1080.* LYNCKER. *Resp. 119. n. 8. Resp. 175. n. 58.* BECK *Resp. Crim. et Ciu. R. 25. n. 11. R. 175. n. 44.* FRÖLICH A' FRÖLICH SB. *ad*

C. C. C. Lib. II. Tit. 1. n. 11. Lib. I. T. 19. n. 11.

c) Et ad hanc prouocat ORD. POLIT. BRAND. *de anno 1688. cap. LX. §. 1. ibi: so giebet doch leyder die tägliche Erfahrung, daß viele = sich in denen Malefiz-Sachen sehr hochmüthig, unchristlich und unvernünftig erweisen.*

dam condemnatos, ultimoque affectos fuisse supplicio. Certe fuerunt, et hodie sunt, qui non modo credibiliter, ne dicam vero similiter, sed ne suspiciose quidem delicta confinxere. Et quod tristissimum est, iniurias huius generis, publico nomine, innocentibus factas, d) impune fere relictas aduertimus, quo CICERONEM quondam respexisse puto: e) *Non minus, inquit ille, saepe in mentem his venit potestatis quam aequitatis tuae, propterea quod omnes, quorum in alterius manu vita posita est, saepius illud cogitant, quid possit is, cuius in ditione, ac potestate sunt, quam, quid debeat facere.* Quae cum ita sint, ratio altius repetenda non est, Defensor potius in Processu Inquisitorio, quam cur Accusator, separatim dandus sit: quandoquidem ille Iudicis officio, ubi a recto quandoque tramite aberrare deprehenditur, fines certos atque limites statuere debet.

§. III.

Defensor a partibus rei criminum stat, ut vim iniustam et iniuriam accusatoris Iudicis repellat. In eo enim versatur natura Processus Inquisitorii, ut Iudex, et quam potest fieri citissime, et sumtibus modicis a facinorosis liberet remp. Magnam itaque, imo maximam in Iudicem quaesitorem potestatem collatam, intelligimus; quod cum sit; ne cui innocenti iniuria fieri possit, maximum etiam defensionis in ciuitate fauorem esse oportebit. Hic quidem fauor nunquam neque potesta-

d) Licet acerbissimae poenae legibus sancitae sint; quarum cumulum vide in der **Bran-**
denb. Allgem. Justiz-Ordn.
de anno 1713. S. 26. ibi: Ihrer
Aemter verlustig seyn, auch vor
infam, und in Unsern Landen zu
aller fernern Beförderung unsä-

hig geachtet werden sollen. Wir
behalten Uns auch bevor, nach
Beschaffenheit der Sache und
Umstände, solche greuliche Bos-
heit der Richter, mit Leib- und Le-
bens-Straffe zu ahnden.

e) pro Quintio, *initio.*

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 5

potestati neque auctoritati Iudicis contraire potest, vbi vero ille deficeret, metuendum esset, ne procliuis ad nocendum impetus, quo Iudices, a quibus humani nihil alienum est, in innocentis salutem non minus, quam ipsi rei aduersus reipubl. tranquillitatem feruntur, plurima daret incommoda. f)

§. IV.

Necessitatem fauoremque defensionis reorum vidimus, simulque intelleximus, quantum possit arbitrium Iudicis inquisitoris. Vti vero Iudicis arbitrium, ita contentio studiumque defendendi reos variis abusibus in Processu Inquisitorio laborant. Cum enim legitimus Contradictor in hoc Processu criminalis genere deficiat, facile Iudex ipse confunditur, aut illi minimum, qui de iure respondent. Etenim omnia tentare, et ea etiam quae certissima sunt, in dubium vt vocari possint, multa hic opera quaeritur; et hic peruersus mos est. Certe

Flectere si superos nequeunt, Acheronta mouebunt.

et quo maior certitudo delicti commissi, indiciorumque in inquirendis et puniendis criminibus requiritur, eo maiori cura et sollicitudine delicta dubiis inuoluere defensor studet, eo consilio, vt ordinariam saltem auertere valeat poenam, dum ab omni reum liberare non potest. At tantis malis vnus legitimus contradictor sufficit.

§. V.

Atque hoc nomine se commendat Criminalis Processus, qui in *Patria* obtinet, in quo peracta inquisitione generali

A 3

rali

f) Id ciuitatis ciuiumque salus vix tantopere flagitare potest, ne delicta, occulta maxime, impunita maneant, quantopere cauere debet, ne innocentes indefensi in discrimen existimationis vel

vitae veniant, quod D. TRAIANVS ASSIDVO SEVERO describat, *satius esse impunitum relinqui facinus nocentis, quam innocentem damnare* L. 5. ff. de Poen.

rali, et responsione ad articulos inquisitionales facta, Procurator Superioris Iudicii Accusator eligitur, g) cui ICtus ex ordine Senatorio h) adest, vel eiusdem Ordinis Syndicus, qui ad exceptiones contra Libellum accusatorium a Defensore propositas

g) Confer. IUL. CLARVS S. *Fin. Pract. Crim. Lib. V. Q. 10. n. 3.* qui tria genera Instigatorum seu Promotorum inquisitionis recenset, et inter hos quoque, qui id faciunt ex praecepto siue deputatione Iudicum, qui solent deputare aliquem coadiutorem, qui loco partis seu Fiscalis assistat inquisitioni. Huc etiam apprime faciunt, quae habet CHRIST. GODOFR. HOFFMANNVS, Praeceptor desideratissimus, in *Diss. de Insignioribus Defect. Ipr. Criminal. Germanicae*, eorumque emendandorum ratione ac quidem in adiectis *The-sibus Miscell. Thes. VII.* Id valde, inquit, inconueniens in Processu Inquisitorio esse videtur, quod Iudex teneatur subire partes actoris siue accusatoris, et simul obligetur, vt ea quae ad defensionem inquisiti faciunt, obseruet: quamuis autem id etiam sine praeuaricationis metu fieri possit: attamen rarissima sunt hominum ingenia, quae in his medium tenere possunt. Deliberandum igitur foret, an non in quavis ardua causa, ex officio constituen-

us foret, qui quodammodo accusatoris partes susciperet, et Iudici in inquirendo assisteret, aut si forte opus esset, eum moneret.

h) Rationes deferendi munus accusatoris magistratui, CONTARENVS *Lib. III. de Rep. Venet.* suo more eleganter, et ad statum Ciuitatis Patriae accommodate exponit. *Hac parte, inquit, apud Venetos longe secus res se habet, quam apud Romanos. Olim Romae quiuis cuius alteri diem dicere poterat, eumque quam acerrime accusabat apud iudices. Venetiis vero nemo priuatus hoc munus obire potest, sed ex reip. lege officium illud est Aduocatorii magistratus. Qua in re magis naturam rerum imitati, sapientiusque concordiae ciuium consuluisse maiores nostri videri solent, quam Romani. Nam quoniam, qui facinus aliquod perpetravit, maxime leges et reip. laesit, ideoque praecipue reip. poenas dare debet; iure magistratus is qui tuendis legibus praest, a facinoroso homine poenas percipere, atque ad id omni studio eniti debet.*

PRO AVERTENDA INQUISITIONE. 17

positas replicat: Defensor vero, qui vt plurimum Senior est Ictorum Ordinis, adiuncto Procuratore duplicat i). Scilicet si forte contingeret, vt Defensor, de crimine iudicantibus, verba dare animo praefumeret, vel omni studio laboraret, vt dubios eosdem reddere posset; Contradictor legitimus, quem Accu-

bet. Contra priuati officium est, illatas sibi iniurias obliuisci, facileque reo concedere. Praeterea nullus priuatus ciuis, potest accusatoris personam sibi sumere, absque maxima inuidia, et incredibili odio eius, cui diem dixerit: ex qua re facile seditiones oriuntur, inter ciues. Atque id incommodum a nostris perquam egregie vitatum est; vniuerso hoc accusandi munere magistratui demando, qui non priuata similitate ductus, sed ex legis instituto id agat: quo effectum est, vt nunquam fere, auditum sit, Aduocatorum cuiuspiam vitio datum fuisse, quod vehementius in reum sit inuectus, aut nimis acrem accusatorem se gesserit, imo qui acriter in hoc officio versatur, magnam sibi laudem comparat apud vniuersos ciues.

i) Incommodis et abusus, qui in ORD. CRIM. BRANDENB. cap. VI. §. 14. longa serie recensentur, facili opera Iudex, definiendo Libellis Exceptionum, Re-

plicae et Duplicae, certum tempus, medelam afferre potest. Ad do lubens ipsa verba dicti §. 14. Da man auch bisher wahrgenommen, daß an Theils Orten, nach vollführter Inquisition von denen Hof-Fiscälén und dem Defensore pro et contra mit vielen Schriften, so gar bis zur Quadruplic verfahren, dadurch aber nicht allein der Inquisitions-Process, der an sich summarisch seyn soll, sehr verzögert wird, sondern auch die Process-und Ahnungs-Kosten sehr anwachsen, und die Gefangene ohne Noth mit langwierigen und beschwerlichen Arrest gequälet, auch die Untertanen so die Gefangene bewachen müssen, zu ihren Schaden von ihrer Arbeit abgehalten werden, wollen Wir dergleichen Schrifft-Wechsel und Deductiones in Inquisitions-Processen, hiermit gänzlich abgeschaffet wissen, also, daß man des Inquiriti Defension ad Acta gebracht worden, regulariter ferner nichts dazu verstatet werden soll.

Accusatoris nomine paulo ante insigniui, callidis his inuentis, quibus veritati certitudinique facinoris et facinorosi, alias insidiae strui possent, obicem ponit. Quo facto facilius efficitur, vt artes a defensore callidissime inuentae, ad fallendos, confundendos, dubiosque reddendos minus caute de Iure Respondentes, elidantur. Et quamuis ponamus Defensorem honestissimum probumque virum, ab omni etiam insidiarum genere longe alienum, saepius tamen euenire solet, et malitia, et astutia reorum, vt ei religionis licet seruantissimo, fumus vendatur, quem nemo melius, quam qui in eo totus est, legitimus contradictor Accusator, dispellit.

§. VI.

Sed e diuerticulo in viam. In Inquisitorio Processu Contradictorem Legitimum desiderari satis notum est, quod multos et olim, et hodie mouit, vt inique de hoc procedendi genere iudicauerint, clamantes, Iudicem vnum non sufficere diuersissimis partibus *Iudicis* et *Accusatoris*. Enimvero videntur magni viri minus recte iudicasse, cum quae vitio fiunt iudicis, tribuant iudicio. Negari quidem non potest, longe plures circumstare difficultates Iudicem in Processu Inquisitorio, et maiori circumspectione opus esse, vbi in hoc processus genere Iudex officio ex asse respondere voluerit: etiam certissimum est, Inquisitorium Processum, vbi idem Iudex arbitrio et potestati, quam Leges Criminales tribuunt, accurate, sollicitate, cautissimeque satisfecerit, ab omnibus Defensorum, quas struunt, insidiis facile liberari posse. Cum iis tamen facere non possum, qui vagum et incertum quoddam Iudicis arbitrium fingunt. Etenim rem omnem Iudicis arbitrio indeterminate et vage relinquentes, nihil mihi dixisse videntur, cum fundamenta legitima, quibus instructum definitumque sit iustum Iudicis arbitrium, non simul indicauerint. Nullum sine legis concessione arbitrium Iudicis, et sine ratione legum vagum est.

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 9

Et k). Quemadmodum vero in nulla re minus, quam in inquisitione criminum, certa et vniformis norma Iudici inquirenti praescribi potuit; l) ita in nulla quoque re magis circum-

k) vid. ORD. CAMER. IMP. Part. I. Tit. XIX. princ. Die Beyfuger des Cammer-Gerichts sollen in keiner Sache, sie sey so geringe als sie wolle, allein auf ihr Gutbedüncken, oder eines jeden erwoogenen Billigkeit, oder eigenen fürgenommenen, und nicht den Rechten gemäß informirten Gewissen, sondern auf des Reichs gemeine Rechte, nach Vermög und Ausweisung Ihres Eydes Urtheil fassen und aussprechen. add. Brandenb. Allgem. Justiz-Ordn. de anno 1713. §. 56. In denen Provinzen = = wollen Wir an richtiger Verfassungen arbeiten lassen = = damit dem abusu praecudiciorum gesteuert, und das arbitrium Iudicis nicht zu weit und über die behörige Schranken extendiret werde. Nec enim a Iudice exigitur, vt SVAM sententiam de crimine dicat, verum vt sententiam Legislatoris applicet facto. KRESS. ad art. III. C. C. C.

l) Id quod Ipse fatetur Imperator CAROLVS V. in C. C. art. XXIV. ibi: wenn nicht möglich ist, alle argwöhnige und verdächtige Fälle und Umstände zu beschreiben, nec minus art. XXXI.

ibi: aller möglicher und nothdürffiger Umstände, die nach Gelegenheit und Gestalt jeder Sach allerbest zu nachfolgender Erfindung dienlich seyn mögen; die alhie nicht alle beschrieben werden, et sub finem huius art. alsdann muß man ansehen des Sagers angezeigte und andere erfundigte Umstände, und darauff ermessen, ob die Verfassung ein redlich Anzeigung der Mißthat geb oder nicht. add. art. XVIII. XXV. et XXVII. item C. C. BAMB. art. XXVI. XXXI. XXXVIII. L. V. D. O. X. Einl. Peinl. Proc. cap. V. §. 18. cap. IX. §. 48. WERNHER. Select. Obs. För. Tom. II. P. X. Obs. 478. p. 731. FRÖLICH A FRÖLICHEN. ad C. C. C. Lib. II. Tit. 1. n. 1. in fin. Idem patet ex INSTR. CRIM. HANNOV. de a. 1736. Cap. IV. §. 10. Und ob wohl die Dinge zu denen Indiciis gehörig, der vielen und mannigfaltigen Fällen, auch immer variirenden Umständen halber in eine allgemeine Regul nicht zu bringen, sondern aus specialem Exempeln am besten zu erlernen stehen, und man es darunter auff das vernünfftige und gewissenhafte Ermessen der Gericht-

circumspectus, et diligens requiritur Iudex, utpote cui et de civis et peregrini existimatione, corporis integritate, et de vita pronunciare sine lege neutiquam concessum est. Et quam maxime sibi dictum existimare debet Iudex, quod Divus HADRIANVS ad VALERIVM VERVM de excutienda fide testium rescriptit, m) in haec verba: *Quae argumenta ad quem modum probandae cuique rei sufficiant, nullo certo modo satis definiri potest: sicut non semper, ita saepe, sine publicis monumentis cuiusque rei (et maxime criminalis rei) veritas deprehenditur; alias numerus testium, alias dignitas et auctoritas, alias veluti consentiens fama, confirmat rei, de qua quaeritur, fidem. Hoc ergo solum tibi rescribere possum summam: non utique ad unam probationis speciem, cognitionem statim alligari debere: sed ex sententia animi tui te aestimare oportere, quid aut credas, aut parum probatum tibi opinaris. Neque minus apposite iudicis arbitrium instruit, ICTUS ARCADIVS: n) *Si testes omnes eiusdem honestatis, et existimationis sint, et negotii qualitas, ac iudicis motus cum his concurrat:**

Gerichte selbst ankömen lassen muß: quae Lex criminalis eo notabilior est, quo maiori cum cura in verbis subsequenter huius §. instruitur arbitrium iudicis, in diiudicandis iudiciis ad specialem inquisitionem sufficientibus, quibus iusta ratione eluendis, defensores, pro auertenda inquisitione speciali, solliciti operam dare debent. add. KRESS. ad art. VI. C.C.C.

m) L. 3. §. 2. ff. de Testibus.

n) L. 21. §. 3. ff. de Testibus ex qua Lege *ὅς ἐν παρόδῳ* animadvertere liceat, non numerum te-

stium considerandum esse, sed cuius honestatis et conditionis sint, ac cum quibus negotii qualitas et iudicis motus concurrat. Ex hac etiam Lege in bonam partem interpretandae sunt, vulgares formulae sententiarum; Zeugen so viel deren annoch zu haben vermittelst Eydes abzuhören, und da nöthig, mit diesen wie auch denen bereits abgehörten zu confrontiren; item durch Abhörnung Zeugen, so viel deren zu erlangen; quas in malam partem saepius interpretantur iudices avari, qui testes quosunque, nulla

PRO AVERTENDA INQUISITIONE II

currit: sequenda sunt omnia testimonia. Si vero ex his quidam eorum aliud dixerint, licet impari numero, credendum est: sed quod naturae negotii conuenit, et quod inimicitiae aut gratiae suspicione caret: Confirmabitque Iudex motum animi sui ex argumentis et testimoniis, et quae rei aptiora, et vero proximiora esse compererit. Quotusquisque igitur non apprehendit, non praeter rem, tanta cum cura, modum motui iudicis dixisse, Legumlatore? Quod si quispiam inquirat in causas tam frequentium dissensionum Ictorum, in rebus criminalibus; tantum abest, ut in incertitudine Iuris Criminalis, quod vulgo fit, ponendae sint; sed potius aliter et aliter obseruatus, vel plane neglectus modus, motui iudicis legitime adhibendus, praecipua causa discrepantium opinionum, iudicum et Ictorum, dicenda est.

§. VII.

Si qua in re multum potest arbitrium iudicis, illud maxime in defensione, qua inquisitio specialis auertitur, deneganda, vel concedenda, vim suam et potestatem exferit. Hinc mirum non est, quod summa sit inter Doctores Criminales, hac de re contentio, et quod tam varius in foro deprehendatur motus iudicis in audiendis reis, qui pro auertenda inquisitione speciali laborant. Operae igitur pretium esse duxi, inconstantes variasque DDum opiniones, cum quibus Defensio pro auertenda inquisitione maxime conflictatur, sub examen vocare, et quantum fieri potest dubitationes eximere. Res tam grande momentum trahens, omnino mihi digna visa fuit, quae omni data opera ad certa, et a ratione Legum non

B 2

aliena

nulla habita ratione honestatis, dignitatis et existimationis, vndelibet conquirunt, et numerum testimonium sibi potissimum vilem, non qualitates testimonum considerant,

non optimos quosque et maxime idoneos, sed quam fieri potest plures, ad conuincendum reum parum necessarios euocant.

aliena, fundamenta vocaretur. Omne punctum tulisse, arduum opus est, et praestantissimis relinquendum ingeniis, quae meliora forte et certiora excogitabunt fundamenta, quibus Iudex aequus, iustissimusque innocentiae arbiter, insistere olim valeat. Sufficiet mihi, breui Libello Academico, viam parasse.

§. VIII.

Defensio pro auertenda inquisitione, *remedium Iuris est, quo reus criminis suspicionem, contrariis probatis argumentis, ita a se amouet, ut, inquisitionis ulterioris, maxime specialis solennis incommodis euitatis, absolendus sit.* Vtitur suo iure reus ciuilis pariter atque criminalis, ut vel iudicem vel iudicium, nimirum ciuile ante litem, vel post litem contestatam, vel criminale ante responsionem, vel post responsionem ad articulos inquisitionales, legitime excludat. Forum competens Iudicis criminalis hoc loco determinare, ab instituto meo longe alienum esse, facile patet: magis est, ut videam an audiendus sit Defensor, qui contra incompetentem iudicem excipit. Nullum est dubium, quin exceptio nullitatis praebeat momentum defensionis o). De nullitate excipit reus ciuilis, ab exordio litis, vsque ad finem eius. Et eadem exceptio multo magis concedenda est reo criminum. Frustra enim inchoatur inquisitio, quae finita ipso iure nulla est. Ex officio, et non nisi contra inuitos proceditur, in Processu inquisito-

o) vid. INSTR. CRIM. HANNOV. cap. IV. §. 4. ibi: die Delinquenten aber und deren Defensores gemeiniglich Gelegenheit nehmen, den ganzen Process - - für null und nichtig anzusechten, damit nun alle darob zu besorgende, auch denen Gerichten selbst nachtheilige Inconuenientien in Zu-

funfft vermieden bleiben, auch ehrliche Leute mit wiederrechtlichen inquisitionen nicht belästiget werden mögen: item §. 8. ibi: damit = = keine Fehler und Nulltaeten begangen, auch andere = = zu = = der Gerichte eigener Berunglimpfung, gereichende Inconuenienzien vermieden werden mögen.

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 13

itorio. Antequam vero Iudex delicti vel delinquentis, iusta ratione factus est, nullum ipsi est officium, nec iudicis nomine venit, sed tanquam priuatus, abutens ad vim iniustam officio iudicis, in poenam iniuriarum incurrit. Praejudicium igitur, de iurisdictione Iudici competente, faciendum est, antequam is inquirendo, existimationi rei, peiorem in modum praeiudicet, et forte damnum irreparabile afferat.

§. IX.

Dixi, de Iudice nullo modo competente. Quod si vero reo iudex est, alius inferiorem, alius superiorem iurisdictionem exercens, ita quidem, ut illi generalis duntaxat inquisitio, huic specialis, et alterutri vel tertio denique, ut exempla p) docent, executio supplicii competat: quaeritur a quo iudice defensio, quae pro auertenda inquisitione speciali fit, petenda sit? Pro iudice superiore facit, quod is de speciali inquisitione, solus cognoscere videatur; iudici vero inferiori, ut tribuam cognitionem de admittenda hac defensione, imprimis mouet, quod ad iudicem superiorem causa criminalis non prius pertinet, quam cum absoluta generali inquisitione, certo apparet, speciali fore locum. Ille denique rationum pondus, quae specialem auertunt inquisitionem, relictius quam iste ponderare, et ex generali inquisitione, de admittenda vel neganda defensione, exactum magis iudicium ferre potest. Non dicam, quod superior iudex, dum de amplianda iurisdictione laborat, defensionem pro auertenda inquisitione admittendam, facile reuicere, suamque rem, cum praeiudicio et damno irreparabili existimationis rei, curare praesumatur. Causa vero criminali ad superiorem iudicem iam delata, ab eo quoque impetrandam defensionem esse arbitror.

B 3

De

p) vid. quod de Academia Viadrina recenset BRUNNEM.
Pr. Inq. cap. II. §. 10.

De competente iudice suspecto, querelas defensor rectius defert ad superiorem, quem habet iudicem, vel ad ipsum supremum Imperantem; et causam criminalem auocari, eamue ad alium iudicem delegari, vel Commissarium iudici ordinario adiungi, petit, quam vt defensione hoc nomine impetrata, consilium ineat, auertendi specialem, suspecti iudicis, inquisitionem.

§. X.

Clericus petit defensionem a Iudice Ecclesiastico. Si cui vnquam, Clerico maxime, in ordinibus sacris constituto, curae cordique debet esse imminentis inquisitionis specialis euitatio. Eius itaque defensorem, si quando res ita fert, omni data opera id agere oportet, vt vel prorsus innocentem esse probet, vel tale tantum delictum adesse, quod postulat aliam punitionem, quam quae Ecclesiae, quae sanguinem non no- uit, non competit; ne in locis, vbi receptum est, prius de- gradari debeat, quam Iudici Laico tradatur. Nec aliter sus- pensionem, quin et remotionem ab officio et redditibus eui- tabit, vel poenae ordinariae mutationem in extraordinariam, mulctae vel carceris, vel in aliam Canonicam obtinebit, quam si remedio huius defensionis recte, et in tempore vtatur. In tempore vero vtitur, quamdiu cognitio criminis ad Iudicem Ecclesiasticum pertinet. Iudex nullo tempore minus pro- perare ad inquisitionem specialem, nec magis respicere debet personae conditionem, quam cum Clericus reus est. Is enim innocentia sua, licet per iusiurandum purgatorium probata, ab officio saepius remoueri solet; quo remoueat, quod me- tuitur scandalum. Videmus hic *poenam sine crimine*, ad quam euitandam, cordatus quisque cautusque Iudicum non tantum facilem se praebebit, sed et re ipsa eam euitare poterit, siquidem in inquisitione generali satis et curiose inquisuerit, in omnes delicti insimulati circumstantias, quae vel ipsam te- stari

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 15

stari possunt innocentiam, vel leuius indicant delictum, specialem inquisitionem nunquam secum trahens. q)

§. XI.

Aliud sese offert momentum defensionis pro auertenda speciali inquisitione, quando contra reum in foro domicilii vel deprehensionis iam punitum, alius Iudex in foro delicti, nouam inquisitionem attentare conatur, et vice versa. Duplicem poenam neminem sustinere per se patet: Inquisitio vero criminum ad poenam iustam infligendam tendit, quae semel a delinquente sumpta, et Legibus et Reipubl. laesae semel et semper satisfactum est. r) Spe igitur excidere sua debent, qui ad sacram Defensionis anchoram confugiunt, inquisitione priore legitime non peracta, aut ea ad crimen aliud, affectatum, idque leuius, in praeiudicium veri atque atrocioris posthabiti, fraudulentum consilio directa: vel vbi Iudex prior, facta quidem legitime inquisitione, illegitimam nihilominus aut plane nullam poenam, aut eius loco mulctam, quod Lex prohibet, a delinquente sumserit.

§. XII.

Dixi de reo, qui legitime punitus, nouam inquisitionem ab alio Iudice competente tentatam, hac defensione auertit. Idem sentio, vbi Iudex competens in limine inquisitionis legitimi-

q) Confer. CARPZ. P. I. Q. 2. n. 20. P. III. Q. 110. n. 82. seq. BRVN- NEM. Proc. Inq. cap. III. n. 27.

r) vid. WERNHER *Select. Obs. Forens.* Tom. II. P. VII. Obs. 41. p. 202. ibique praediud. *Vitemb. ac Lips.* IVL. CLARVS §. *Fin. Pract. Crim. Lib. V. Q. 57. n. 1. 2. et seq.* BRVN-

NEM. *Pr. Inq. cap. III. n. 20.* CARPZ. P. III. Q. 110. n. 98. ANT. MATTH. *de Crimin. ad Lib. XLVIII. ff. Tit. 13. cap. 5. n. 10.* FRÖLICH A FRÖLICHSE. *ad C. C. Lib. I. Tit. 13.* vbi etiam quaestionem mouet, an poena Ecclesiastica secularem tollat?

legitime versatur, et ex capite alio, alius competens iudex, ad se reum trahere tentauerit. Praeter id enim quod iudex praeueniens, praeuentum de turbata iurisdictione conuenire potest, ipse reus hac defensione contra nouam inquisitionem omnino audiendus est. Nemo ut duplici poena, ita duplicis inquisitionis incommodis, et sumtibus grauandus est. Ciuilis Iuris pariter atque Criminalis ratio postulat, ut iudicium ubi semel acceptum est, ibi et finem accipere debeat s). Et si dicendum quod res est, maius sine dubio praecidium reiteranda inquisitio, vel condemnatio, et reo, et ipsi Reip. affert, quam si cognitio, vel decisio causae ciuilis reassumenda sit, in qua reus ciuilis, non nisi temporis et sumtuum litis prioris iacturam facere potest. Magis igitur est, ut reus criminalis exceptionibus litis pendens vel decisa, id est, inquisitionis, ab alio iudice competente iam legitimae coepae, vel per sententiam finitae, in modum defensionis pro auertenda inquisitione noua, deductis, audiatur.

§. XIII.

Haec fere sunt extantiora capita defensionis nostrae, quatenus nititur et respondet exceptionibus fori declinatoriis.

s) Sunt verba L. 30. ff. de Iudic. Causam praesentem apprimetangit L. 19. ff. de Iurisd. ibi: cum quaedam puella apud competentem iudicem litem susceperat, deinde condemnata erat, posteaque ad viri matrimonium, alii iurisdictioni subiecti, peruenerat: quaerebatur, an prioris iudicis sententia exsequi possit? Dixi posse, quia ante fuerat, sententia dicta. Haec hactenus pertinent, ad deciden-

dum casum, de quo in §. XI. actum est: quae sequuntur verba legis, definiunt alterum casum, de quo in hoc §. sermo est: sed et si post susceptam cognitionem, ante sententiam hoc eueniet, idem putarem: sententiaque a priore iudice recte fertur. Quod generaliter et in omnibus huiuscemodi casibus obseruandum est: in causis criminalibus quoque idem obseruare, quid vetat?

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 17

rūs. Aggredior *peremptorias*, easque *litis ingressum impediētes*, quae dant causam Defensionī, ad auertendam specialem inquisitionem, comparatae. Quo nomine praemonendus est Lector, hallucinari eos, qui volunt, ad exemplum ordinis iudicii rerum ciuiliū, *non alias quam in continentī liquidas* admittendas Exceptiones, quae vt litis ciuilis, ita et Inquisitionis specialis, ingressum impediānt. Sed sciant illi, Processum Inquisitorium, ignorare, cum *reprobationem*, quae est in Processu Ciuili Ordinario, tum *reconuentionem*, quae, qualis hodie est, originem Processui Executiuo debet. Quae cum ad alterutrum, (cum neutrum in Processu Inquisitorio detur) reiici nequeunt, necessario *ante litem contestatam*, cuius loco est *responsio ad articulos inquisitionales*, admittendae sunt *exceptiones probationis illiquidae*. Indeque Defensio, quae his nititur, ad auertendam responsionem criminalem solennem, neutiquam denegari potest.

§. XIV.

Diuersum ordinem iudiciorum ciuiliū, introduxit diuersa *ratio probandi liquida vel illiquida*. Eam vero, quam sibi elegit actor, sequi tenetur reus. Aliud est *probatio criminis*, aliud quasi reprobatio, siue anticipata *probatio exceptionum* rei, quibus innocentiam suam tuetur: Illa ad Iudicem spectat, longeq̄e euidētiōr esse debet ea, quae a reo instruitur, qui probatione minus plena, et testibus alias non idoneis recte vtitur. Adeo certum est, omnium probationum genera, et *perfecta*, et *imperfecta* reo patere, si subsidariam, quae fit per iurisiurandi delationem, excipias. s*) Contra Iudicis *accusatoris* probationes, non aliae, quam quae omni exceptione sunt maiores, et maxime liquidae et indubitatae, in Processu Inquisitorio contra reum admittuntur. t)

Inde

s*) Vid. LYNCKER Decis. MCCVII.

t) Addatur L. ult. C. de probat. Sciant cuncti accusatores eam

se rem deferre in publicam notationem debere, quae munita sit

Inde manifestissimum est, causam criminalem a parte accusatoris Iudicis quidem *liquide probatam* esse oportere; multum vero abest, ut a parte accusati, exceptionis causa in continenti liquida dici, et reuera esse possit. Sufficit enim Defensorem, in litteris quibus defensionem pro auertenda Inquisitione petit, *indicasse* u) tantum argumenta, quibus probatis Iudex *ex animi sui sententia credit et opinatur, fieri posse, ut reus ab inquisitione speciali absolatur.* Si quid video, *exceptio liquida cum probatione liquida* a DD. confunditur. Eam vero demum *liquidam* dicendam esse *exceptionem* arbitrator, qua quomocunque probata, Iudici *liquere* potest, frustra inquisitionem contra reum parari, nec vero eo sensu, accipiendam, quasi *liquida probatio exceptionis liquidae* requiratur. v)

§. XV.

idoneis testibus, vel instructa aper-
tissimis documentis, vel indiciis
ad probationem indubitatis et lu-
ce clarioribus expedita. Confer.
quoque ANT. MATTH. *de Crimi-*
min. ad Lib. XLVIII. ff. Tit. XV.
Cap. 1. n. 2.

u) Idem expresse cautum legimus ORD. PROC. MAGD. RECOGN. *de Anno 1696. Cap. L. §. 2.* Alldiueil unter den Rechtslehrern viel Streit ist, ob, und wann die Defension pro auertenda Inquisitione speciali zu verstaten, die bewehrteste aber dahin schliesen, daß, wenn ein Angeschuldigter sich offerire, er wolle darthun, daß er kein Delictum begangen, worinn die Special-In-

quisition wieder ihn statt finden könne, auch dabey vernünftige Ursachen anführet, warum er eines solchen Delicti nicht theilhaftig sey, er mit der Defensione pro auertenda Inquisitione speciali, auch ohne Erkenntniß der Juristen-Collegiorum zuzulassen, und ihm die Acta zu Extrahirung, in Beyseyn des Notarii vorzulegen.

v) Parum sibi constare videtur, non reuera dissentit LYNCKER *Resp. CXCIX.* Liquidam exceptionem rei optime describit: Wenn nehmlich derselbe in continenti, daß die Inquisition, und warum dieselbe, wieder ihn nicht statt finden könne, vorstel-

lig

§. XV.

Fac, infantem modo natum, XI. Cal. Nouemb. anni praeteriti, in nemore expositum fuisse, et contra Quintiliam eo nomine iudiciis grauata, inquisitionem parari: Eiusdem Defensor, causam concedendae defensionis, pro auertenda in-

lig machen kan. It. Die Euzdenz der Unschuld, daß daran kein Zweifel mehr übrig bleibe. It. Wann der Richter, aus des Verhafften Anführen, nicht befindet, daß derselbe, durch sein Angeben, von denen ihnen beygemessenen Beschuldigungen, und denen darzu vorhandenen Indiciis, sich allerdings befreye, oder dem Ansehen nach, sich werde befreyen und ledig machen können, erfordert. Quando vero, de probatione exceptionis liquidae dicit, quod in continenti fieri debeat, rō in continenti, ita explicat; daß zu Darlegung der Unschuld kein Verzug gestattet = = dergleichen Umstände nicht so fort an Tag geleet, = = Und am wenigsten ihme vergeblicher und dem gemeinen Wesen, höchst schädlicher Aufschub gestattet wird. Ego vero non video iniquum Iudicium LYNCKE-RI, de quo queritur IO. SAM. FRIEDR. BÖHMER in Element. Ipr. Criminal. Sect. I. cap. IX. §. 155. Nec reperio, quem Idem §. seq.

allegat dissentientem CARPZOVIVM Quaes. 115. n. 25. Lectoris sit iudicare, annon CARPZOVIVS mecum faciat alleg. loc. n. 23. et n. 24. vbi dicit: accidit saepius, vt delinquentes super articulis inquisitionalibus interrogati respondere nolint, innocentiam suam ALLEGANTES ad eiusque probationem SE OFFERENTES, eo sine et intentione; vt Processum Inquisitorium auertant, et effugiant: quo casu an audiendi sint, dubitari potest? Dn. Scabini de super consulti arbitrati fuere, bene aduertendum esse, quidnam inquisitus probare INTENDAT; etenim si dicat se minus grauatum, aut crimen delatum tale non esse, propter quod inquisitio aduersus honestam personam formari possit ac debeat, IDQUE PROBARE, ET LEGITIME DEDUCERE, ac per id capturam et Inquisitionem auertere VELIT, dubium non est, quin admittendus sit; ne scilicet facultas, exceptiones declinatorias, opponendi, ipsi adimatur, ac inquisito dene-

inquisitione speciali, in eo solo ponit, quod Quintilia illo ipso die, quo expositus est infans, duos ante, et tres post illum dies, in fundo Tusculano commorata sit, qui viginti milliaribus germanicis, a nemore isto distat, et ex hac sola circumstantia, iudiciis ipsam onerantibus contradicente, argumentum innocentiae Quintiliae ducit. x) Si quis igitur dubitaret de defensione admittenda, quod deficiente liquida probatione, non nisi testibus, qui eam his diebus in fundo Tusculano viderint, argumentum defensionis fortean vnicum probari possit, grauem iniuriam inferret miserae innocenti, et absque vitio nullitatis Processus Inquisitorii manifesto, eiusmodi defensio probatione exceptionis illiquida constans, denegari nequit. Circumspectus igitur Iudex recte consideret argumenta defensionis, non vero, vtrum eorum detur *in continenti liquida probatio*, sed *an quocunque modo probata* argumenta, innocentiam rei demonstrent; indicia fundamenta-

denegetur beneficium hoc, quo in Processu Ordinario quilibet accusatus gaudet. L. exceptionem 19. C. de probat. L. pen. et ult. C. de Except. Non vero facere possum cum BOEHMERO, qui exceptiones peremptorias in eum modum in continenti liquidas requirit, in quem in Processu ordinario ciuili ante litem contestatam admittuntur. Nec in contrariam sententiam abit ORDIN. CRIM. BRANDENB. *Cap. III.* Qui a BOEHMERO §. 156. not. citatur §. pen. 24. *Cap. III.* duntaxat de communicandis Actis cum reo agit, non vero disponit, quod *in dubio reus ad articulos respondere cogatur.*

E diametro contrarium habet §. antepen. 23. *Cap. III.* Wenn das Gerichte zweifelt, ob der Gefangene zur Special-Inquisition gnugsam grauirt sey, oder aber dieser pro auertenda gehöret seyn will? soll derselbe in *zweifelhaftesten Fällen*, darzu admittiret werden. En reum *in dubio* ad defensionem pro auertenda Inquisitione admittendum, non vero, ad responsionem solennem criminalem, cogendum.

x) Plura Exempla et Testimonia, rem de qua loquor appime illustrantia, habet ANT. MATH. *de Crim. ad Lib. XLVIII. ff. Tit. 15. cap. 7. n. 1.*

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 21

mentaque inquisitionis continuandae, iusta ratione elidant et penitus perimant. Qui partes Defensoris agit, ex eo discat, quantum interfit, eiusmodi argumenta, indicii criminis commissi, contradicentia, studiosè indagare, indagataque inferere petitioni defensionis, ut iudex iustum de admittenda defensione iudicium facere queat: contra sibi soli, non iudici, nec ut fieri solet Iuri Criminali incerto, imputare debet, quod ipsius *vaga petitio* repulsam tulerit.

§. XVI.

Haec fere est ratio defendendi reos, pro auertenda, Inquisitione speciali, antequam summam respondeant. Contingit vero saepius, quendam indicii delicti commissi premi, quae nondum sufficiunt ad imperandam responsionem summariam, maxime quando responsurus honesti viri speciem prae se fert. Quin et ipse quidem laesus rationes suspicionis, quas ipse contra reum concepit, iudici priuatim exponit, dubius verò adhuc denunciare nondum audet. Accidit, vnum ex amicis, honestissimum alioquin virum, dum recreandi animi causa, laetum conuiuium inter se nonnulli agunt, furripuisse thecam, qua sternutatorium puluerem seruamus, quam dum alter ioco tantum perdidisse se primo interpretatur, iocum alter reuera in animum lucri faciendi mutauit. Rem qui perdidit, recuperandi eam licet teneatur desiderio, ne sibi tamen actio iniuriarum metuenda sit, neque honori suspecti sibi amici male consulat, hunc, inter alios testem iudici denunciat, ut obtentu Generalis Inquisitionis primo omnium loco examinetur ad testimoniales articulos. y)

C 3

Quem

y) Confer. INSTRVCT. CRIM. HANNOV. Cap. IV. §. 2a. Wenn die That selbst, oder das corpus delicti gnugsam erkundiget, und an sich gewiß, der Thäter aber

noch unbekannt ist, sollen anfangs diejenigen Personen, von welchen man dafür hält, daß sie Nachricht davon haben, und dem Gericht geben können, vorgesodert, und

Quem, dum delicti commissi circumstantiās docere, et certum vel saltem probabilem, incogniti adhuc delicti, auctorem indicare iubetur, conscientia stimulante, et metu ne famam perdat, mox animum mutasse memini; res certe ablata, ad verum rediit dominum, quam ille vnice cupiens, iudici continuandam inquisitionem reliquit, quae vt plurimum nemine amplius suppeditante alia signa, et suspicionis causas, terminatur.

§. XVII.

Nil magis naturale est, quam vt eiusmodi testis, criminis reus metuat, ne vel expresse, vel vultu, tacito illo mentis sermone, inter respondendum animi sibi male conscii motus ostendat, suspicionemque iustam contra se excitet, aut eam magis magisque augeat, atque ita forex, indicio suo, se prodat pereatque. Nemini facit iniuriam, qui commissum crimen, et quem credit reum, testem apud iudicem denunciat, qui et ipse de auctore criminis inquirens, hunc testem recte adhibet. z). Iudex vero pariter ac denunciatus, religiose

und ihnen ganz gemeine Fragen: Ob sie nicht gehöret, daß dieses oder jenes sich zugetragen? woher sie davon Wissenschaft erlanget? wem sie im Verdacht hielten, diese Mordthat, Brandstiftung ic. verübet zu haben? woher dieser Verdacht bey ihnen entstanden? wie die Personen des Thäters gestaltet gewesen? ob sie nicht mehrere oder sonst einen andern nennen könnten, der gewissen oder bessern Bericht von dieser Sache abzustatten wüßte? ic. und dergleichen vorgehalten, und

dieselben zu deren Beantwortung auch Benennung ihres Namens, Alters und Standes, vermocht und ersucht werden.

z) Vid. INSTRVCT. CRIM. HANNOV. Cap. IV. §. 22. Ob auch wohl dem Gericht bey der General-Inquisition frey stehet, einen jeden, und also auch denjenigen, welchen es der That halber in Verdacht hat, als einen Zeugen vorzufodern, und denselben über seine Wissenschaft zu vernehmen; - - Inzwischen aber auf dessen Geberden, Gesicht und darben vorkommende

gioſe caueant neceſſe eſt, ne teſti de crimine ſuſpecto, cui vt ſanguinem redimat, aliamue poenam, nihil ſanctum ſacrum- que eſt, licentia peierandi detur, a) ſicque inquisitioni ſpeciali praeiudicium fiat. Qua de re caſus triftis mecum communicatus eſt; vbi auctor famoſi carminis, quod nuptiarum occasione ſparferat, in quo literae initiales maiuſculae praenominis et nominis familiae, ſatis audacter expreſſae erant. Inter alia vt teſtis interrogatus; ob Zeugen nicht wiſſend, was durch die Initial-Buchſtaben der letzten beyden Worte des Titelblatts des Carminis, A. B. angedeutet werden ſolle? ob nicht durch

mende Veränderungen fleißig Acht haben ꝛc.

a) Grauius peccant, qui ſciunt falſum eſſe iuraturum, ſed cogitent tantisper, et ponderent eſſatum AV- GUSTINI, in c. 5. C. 22. Q. 5. Ille, inquit, qui hominem prouocat ad iurationem, et ſcit eum falſum eſſe iuraturum, vincit homicidam: quia homicida corpus occiſurus eſt, ille animam, imo duas animas, et eius, quem iurare prouocauit, et ſuam. Scis verum eſſe quod dicis, et falſum eſſe quod ille dicit, et iurare compellis? Ecce iurat, ecce peierat, ecce perit. Tu quid inueniſti? imo et tu periiſti, qui de illius morte te ſatiare voluiſti. Proinde ſatis religioſe cautum eſt in ORD. CRIM. BRANDENB. Cap. IV. §. 14. Kein Miſſethäter oder andere Perſon, ſo eines Verbrechens halber crimina-

liter belanget wird, ſoll vor der Litis Contestation mit einem Eyde beſeget werden, ſondern es ſoll dieſer Mißbrauch, als welcher zu ſchweren Meinend Anlaß giebet, überall krafft dieſes abgeſchafft ſeyn. Idem in INSTRVCT. CRIM. HANNOV. Cap. IV. §. 22. ibi: So muß dennoch das Gericht ſchweren Meinend zu verhüten, dieſen mit keinen Eyde beſegeten ꝛc. Add. BRVNNEM. Pr. Inq. Cap. VIII. membr. 1. n. 77. ANT. MATTH. de Crimin. ad. Lib. XLVIII. ff. Tit. 20. cap. 2. n. 14. LVDOV. Einl. P. Pr. Cap. I. §. 20. Idem monet FRÖLICH A FRÖLICHSB. ad C. C. C. Lib. II. Tit. 1. n. 12: qui ſimul de ſingulari obſeruantia in prouincia Tyrolenſi teſtatur, et inquitum teſtem, contra ſocios criminis ita admittit, vt ne teſtimonio ſuo ſemetipſum grauare teneatur.

durch diese Buchstaben A. B. die Initial-Buchstaben eines Vor- und Zunahmen angezeigt worden sind? ob Zeugen diese durch die Initial-Buchstaben A. B. angezeigte Vor- und Zunahmen bekannt? ob Zeuge die Person kenne, deren Vor- und Zunahme durch die Initial-Buchstaben, derer letzten beyden Worte auf dem Titelblate des Carminis angedeutet worden? Qui iureiurando testimoniali praestito, nesciendo respondit, et famosi libelli reus, inuidiam et vindictam atrocioris criminis periurii, in se concitauit.

§. XVIII.

Datur haec nostra Defensio pro auertenda inquisitione speciali. Inquisitionem esse vel Generalem vel Specialem *b)* illamque regulariter anteire inter plerosque constat, et res ipsa loquitur. Extra hos casus de quibus modo dictum est, finienda prius generalis Inquisitio, quam haec defensio iuste et tempestiue petatur. Quae enim nondum imminet specialis Inquisitio, nec dum auertenda venit. Imminet vero illi Inquisitio specialis, contra quem vere vel falso delictum quoddam denunciatum fuit, vel grauioris delicti cogniti auctor, ex indiciis, ope generalis Inquisitionis apte indagatis, verisimiliter apparet. Fines certi ac accurati, generalis et specialis Inquisitionis, in eo constituendi sunt, vt iudex in generali Inquisitione de certitudine eiusdem delicti commissi, et

b) Praeter rem GEORG. BEYERVS ad C. C. C. Art. VI. VII. §. 10. hanc diuisionem ineptam dicit: ipse enim sibimetipsi non constat, tum §. II. fatetur, Inquisitionem reuera constare parte generali et speciali. Verbis, non re ipsa dissentire videtur. Nec exinde sequitur ineptitudo genera-

lis Inquisitionis, quoniam saepe omittitur; sicuti enim generali non opus est, vbi denunciatione facta, statim speciali locus est, ita quoque haec cessat, vbi illa nihil effectum fuit. Ex eo vero quod interdum cesset, non inepta fit specialis pariter atque generalis Inquisitio.

et de cognoscendo eo, qui id commisit, omni studio laboret. Posteaquam vero de corpore et auctore delicti, vel ex denunciatione, vel ex generali Inquisitione, probabiliter constat, exclusa vel finita esse censetur Inquisitio Generalis. Vtroque casu, Inquisitio in specie aduersus reum inchoatur, vt de delicto sibi imputato vel delato, summam respondeat, et exceptiones, siue causas defensionis, si quas habet, iudici exponat. Quo facto, non statim ad specialem Inquisitionem solennem prouolare consultum est, sed ante omnia iudici exactissime inquirendum, in circumstantias specialiores et specialissimas, quae factum illicitum praecesserunt, vel comitatae sunt, vel subsecutae, et nexum cum crimine imputato naturalem, necessarium, perpetuum, certum vel probabilem ubique, vel vt plurimum habere deprehenduntur. In hunc fere modum hactenus studiose conquirat iudex, quae ad grauandum criminis reum, vel ad defendendum innocentem magis magisque facere possunt, ita vt quae vel ad specialem solennem Inquisitionem requiritur, certitudo delicti commissi eiusque auctoris, vel rei innocentia patefiat. Nihil vero magis naturale est, quam vt iudex audiat reum vel confitentem, vel negantem, vel se defendentem, antequam operas suas et sumtus maiores, ad solennem Inquisitionem specialem, ad testes iurato et ad articulos strictius examinandos, inter se, vel cum reo confrontandos impendat. Et quod maioris est momenti reum indefensum, imo quod maximum, inauditum plane, ignominiosae, et pluribus incommodis acerbissimis obnoxiae Inquisitioni speciali solenni subiicere, durum nimis et arduum est, quodque cum religione officii, et arbitrii iudicis in causis criminalibus plurimum potentis, vix ac ne vix quidem conciliari potest.

§. XIX.

Ita vero manifestum est, summariam responfionem rei, neutiquam pertinere ad generalem, sed duntaxat ad specia-

lem inquisitionem, quae solennem praecedit, cuius initium, in responsione ad articulos inquisitionales, ponitur. Vti Responsio summaria, ab ea, quae ad articulos inquisitionales fit, ita specialis Inquisitio summaria, ab ordinaria et solenni differt. *c*) Solemnis responsio ad articulos, in inquisitione speciali solenni, famam inquisiti suggillat, *d*) et suspensionem ab officio plerumque operatur. *e*) Prout verò vel cessat ignominia, vel contrahitur responsione rei, ita et vtraque responsio altera summaria, altera ad articulos inter se differunt; tertium

c) Intermedia, quam fingunt, DD. responsio ad certa puncta, quaeque itidem ad specialem Inquisitionem summariam, et existimationi non vsque adeo inimicam refertur, neglecto discrimini, inter delicta leuiora et atrociora debet originem. Si dicendum quod res est, nimia extensio Processus Inquisitorii solennis ad delicta, quae ignominiosa inquisitione haud digna sunt et ad personas, quarum dignitati officio vel honestati parcendum esse vident, iudicantibus et consulentibus de iure, consilium suggestit fingendi tertium aliquod responsionis reorum genus, a summaria et solenni, quae fit ad articulos, diuersum, quam *ad certa puncta* responsionem dicunt. At vero tertium quoddam genus sine lege fingere non licet, nec hac fisione opus est, dummodo iusta ratio Processus Inquisitorii recte obseruetur. Famae reseruatio in

sententiis dicendis, nullo iure ICTo licita est, et responsionem ignominiosam in indifferentem mutando, *articulos inquisitionales in certa puncta* transformando, famae reorum consulere non licet. De Responsione ad certa puncta confer. de BERGER in *Elect. Proc. Criminal. pag. m. 210. 211. et* IO.SAM. FR. BOEHMER *Elem. Ipr. Crim. Sect. I. Cap. IX. §. 166.* HEIL. *Pr. Inq. Cap. I. §. 11.* LVDOV. P. *Proc. Cap. IV. §. 2.*

d) Vid. *Cap. IV. X. de Accus.* add. WERNHER *Sel. Obs. For. Tom. I. Part. III. Obs. 57. n. 5. Part. IV. Obs. 144. n. 5.*

e) Vid. WERNHER *Sel. Obs. For. Tom. I. Part. III. Obs. 58. n. 1. et. 2. seqq.* vbi tamen distinguit, inter delicta in officio, vel extra admissa. Confer. A COCCII *I. Controu. Lib. XLVIII. Tit. 1. Q. 3.*

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 27

tertium non datur : *f*) nec opus est, praeter necessitatem entia multiplicare. Vtraque igitur, specialis, *solemnis* et *summaria*, altera ignominiosa, altera minus talis in definitione intelligenda, quam dedi §. VIII. Proinde cum iis facere non possum, qui praecise denegant defensionem hanc, ante summariam responsionem. *g*) Equidem facile consentio, quod ante finitam generalem inquisitionem, non concedenda defensio, de qua loquor ; *b*) at vero, male reiici responsionem summariam ad generalem inquisitionem, iamiam probatum est. Inde suo vitio cadit dissentientium opinio, utpote quae auctoritati legum, fautori, et ipsi fini defensionis admodum aduersatur. Defensio enim nostra comparata est ad euitandam responsionem, quae fit ad articulos inquisitionales. Cum speciali inquisitione inseparabiliter connexa sunt alia discrimina et incommoda, incarcerationis vel cautionis pro saluo conductu ; haec igitur subire deberet reus, ante summariam

D 2 respon-

f) Tertium genus Inquisitionis specialis postulare, est inter summariam et solennem, inter extraordinariam et ordinariam, inter indifferentem et ignominiosam persecutionem criminis, intermedium quid fingere, quod natura rei abscisse prohibet. Haec summaria persecutio criminis, quae solenni speciali Inquisitioni opponitur, nonnullis dicitur Processus *super Facto*, qui locum habet, quoties adest factum aliquod illicitum, Inquisitione solenni illa, non dignum, quod dici solet *et ne Begünstigung* : de quo modo procedendi vid. LAUTERB.

in Coll. Theor. Pract. §. 12. de Publ. Iudic. SCHOEPPF in Diss. de Proc. Crim. caute instit. abbrev. et finiend. §. 3.

g) Negant alleg. BOEHMER *Elem. Ipr. Crim. Sect. I. Cap. IX. §. 158. in not.* * BRUNNEM. *Pr. Inq. Cap. VIII. membr. 1. n. 75.*

b) Vid. KRESS. *not. ad Art. VI. C. C. C. n. 15* : qui rationes praegnantantes adducit ; ne acta nondum satis instructa, et dictiones testium non integras, tanto facilius oppugnare et conuellere, adeoque etiam male sibi conscii iudicis criminalis operam frustrari, et hac

responsionem non audiendus. Cum vero incarceration, ab incerto iudicis iudicio, dependeat, quod ille de conditione rei, de qualitate indiciorum et delicti ferre solet, reo nunquam tutus est locus comparendi in iudicio criminali, summariae responsionis causa. Et fiducia inconsiderata rei comparantis, quam in iusto iudicis arbitrio forte poneret, male cedere posset; miserum enim frustratae fiduciae solatium est, quod habet **KRESSIVS**: i) *Si forte ex causa apparente locuples custoditur, dein si vel se innocentem probet, vel certe corporis cruciatum per scriptum Defensionis declinet, prompta dimissione, sententia absolutoria, datoque bono iudiciali testimonio, si opus, mox incommodum temporarium pensatur.* Hoc temporarium incommodum, per me licet, experiantur ii, qui tam inique sentiunt. Rectius famae k) et libertati suae consulere honestum virum decet, et qui aliter facit, in semetipsum iniurius esse videtur. Equidem non tam laedit famam summaria,

hac ratione promeritam poenam declinare possint.

i) *In not ad C. C. C. Art. XI. §. 2. * 1.*

k) Maioris momenti res aestimatur, in **INSTRVCT. CRIM. HANNOV. Cap. IV. §. 11.** Ueberhaupt haben sich die Gerichte zu ihrer Direction dienen zu lassen, das zwar die Indicia, so zur Special-Inquisition gnugsam, auch zur captur hinlänglich sind, auch so stark und dringend, gleich zur Tortur erfordert werden, nicht seyn dürfen. Weil aber durch Gefangenschaft des verhafteten Ehre gleich-

wohl auch nicht wenig ver-
leget werden kan, so sollen die Beamte zwischen sonst un-
leumbden redlichen Leuten, und die von jedermann dafür gehalten werden, und denenjenigen, die ohnedem leichtfertige und übel-
beschriebene Personen sind, ge-
nauen Unterscheid machen, und folglich jene, welche zuvor einen Christlichen und ehrbarlichen Wandel geführt, und niemahls einiger Begünstigung überfüh-
ret, noch deswegen bestraffet wor-
den, ohne unsere Justiz-Cangsehen Special-Erkännniß nicht leicht-
lich in Verhafte nehmen zc.

maria, quam quae fit ad articulos inquisitionales responsio; laedit tamen eandem causa, l) propter quam summaria responsio exigitur, nimirum vis illa indiciorum, quae probabili suspitioni de delicto ab ipso commisso, locum in speciali inquisitione aperiunt. Honestus quisque et esse, et videri vult. A crimine vacuus quoque, invidiam malae suspicionis euitare, et si res ita fert, summariam responsionem suspiciosam effugere studet. Et re accuratius considerata, responsio summaria, et quae fit ad articulos formales, magis forma, ne dicam opinione incerta hominum, quam reuera differunt. Nec aliud dicendum est, si vel maxime vsu receptum vel lege m)

D 3 cautum

1) A COCCEL. I. *Controu. Lib. XLVIII. Tit. I. Q. 3.*

m) Vid. ORD. CRIM. BRANDENB. de anno 1717. *Cap. IV. §. 1.* Wenn beydes die That und der Thäter, oder derjenige, so der That halber verdächtig, bekannt sind, und dieser zur gefänglichen Haffe gebracht worden, mag zwar der Richter nach Gutfinden, von den Gefangenen vernehmen, ob er der That geständig, oder nicht? Und erstern Falls sich von denselben das *Factum* erzehlen lassen, und solches gebührend registriren, Er soll aber diesmahl weiter mit einem *Examine* nicht verfahren, sondern so fort das ganze *Factum*, so wie es sich bey der General-Inquisition an Tag geleeget, mit allen zur Sache die-

nenden Umständen, in Articulos inquisitionales abfassen, und darauf sodann Inquisitus ordentlich zu antworten, und litem zu contestiren schuldig seyn. Item INSTRVCT. CRIMIN. HANNOV. *Cap. VII. §. 1.* Wenn beydes die That und der Thäter, oder derjenige, so des Verbrechens verdächtig, bekannt sind, und dieser zur Haffe gezogen worden, soll derselbe so bald als möglich zum Verhör gebracht werden, = = = Und mag ihm alsdann das Gericht nach Gutfinden zwar wohl vernehmen, ob er der That geständig oder nicht? auch erstern Falls sich von denselben das *Factum*, so wie er selbst will, ohne unterbrochen oder geschehener Einrede, erzehlen und solches gebührend registriren lassen; es soll aber, vornehmlich in hohen und

cautum sit, vt summaria haec responsio finibus nudaе relationis facti includatur.

§. XX.

Denique ex Mandato Electorali Saxonico *n*) didici, quod fures et praedones manifesti, non obseruato ordine solenni

und schweren Ubelthaten, für dieses mahl dabey gelassen, und mit dem *Examine des Delinquenten nicht weiter verfahren werden*, sondern das Gericht = = zu wohlbedächtlicher Abfassung der Inquisitional-Articul, welche die That, so wie sich selbige bey der General-Inquisition zu Tage geleeget, wie auch dem Befinden nach, des Inquisiti summarische Deposition zum Grunde haben müssen, = = die benöthigte Zeit nehmen &c. Haec commata vtriusque Legis criminalis, fere integra apponere placuit, vt inde contra communem opinionem euidentius probarem, summariam illam responsionem, non referendam esse ad Generalem Inquisitionem, sed ea demum finita, et ante specialem illam solennem inquisitionem, quae a responsione ad articulos inquisitionales incipit, a reo exigi oportere. Significantius definiri nequit generalis inquisitio finita, quam in verbis initialibus, wenn beydes die That und der Thäter, so der That halber verdächtigt, bekant sind;

deinde inscribuntur, vtriusque Legis *Cap. IV. et VII. Von der Special-Inquisition*; porro antecedere debet incarceration, verbis; Und dieser zur gefänglichen Haft gebracht worden. Item. Und dieser zur Haft gezogen worden, de qua, non nisi speciali simul inquisitione intellecta, profus cogitari nequit; denique lis criminalis contestata, siue specialis inquisitio solennis inchoata dicitur, posteaquam reus ad articulos inquisitionales respondit. Ante hoc initium solennis specialis, post finem generalis inquisitionis intermedia est summaria responsio rei, quae quod inde necessario consequitur, vtrique caute contra distincta, ad neutram referenda. Nota, si placet, verba: welche (Inquisitional-Articul) die That, so wie sich selbige bey der General-Inquisition zu Tage geleeget, wie auch dem Befinden nach, des Inquisiti summarische Deposition zum Grunde haben müssen. Add. BRUNNEM. *Pr. Inq. Cap. I. membr. 1. n. 66.*

n) Mandatum contra fures et praedones, de an. 1719. habetur in

solenni specialis inquisitionis, sed duntaxat praeuia respon-
sione summaria, simulque consignatis exceptionibus et excul-
pationibus, statim condemnandi sint. Id quod mirum non
videbitur iis, qui vim et potestatem rei ipsius, absque externa
forma,

CORPORE IVRIS SAXON. AV-
GVST. Tom. I. pag. 1901. ibi: bey
ereignenden Casu, und darauf er-
folgenden Untersuchung, auch
der Zeit nach, keine Weitläufig-
keit gestattet, sondern so fort, ob-
ne vorgängigen sonst gewöhnlichen
Inquisitions-Process, bloß auf
geschehene summarische Ver-
hör und Versendung derer hier-
über gehaltenen Registraturen und
Acten, nach Rechtlichen Erkennt-
niß, sonder Zulassung einer De-
fension, dahingegen die bey der
Verhör etwa mit allegirende
Einwend- und Entschuldi-
gungen treulich ad Acta zu
schreiben etc. Ad dilucidio-
rem intellectu rei addere lubet ex
Mandato alio Regio in CORP. IVR.
SAXON. AVGVST. Tom. I. pag.
1929, quae huc faciunt verba:
wenn wieder einen gemeinen, oder
Hausdieb, wieder welchen, der be-
gangenen Deube halber, sich Ver-
dacht ereignet, und daher wieder
selbigen generaliter inquiriret
wird oder er auch bereits zur Haft
gediehen, wenn derselbe vor der
Antwort über Inquisitional-Ar-
ticul, und also vor angefan-

gener Special-Inquisition, sein Be-
kännniß entweder von selbst, oder
auf Zureden in Güten thut = = re-
stituiret etc. Ex utroque Man-
dato notari meretur, inquisitio
specialis, solenni Inquisitioni spe-
ciali significanter opposita, quam
supra asserui, Untersuchung ohne
gewöhnlichen Inquisitions-Process.
Inde porro, quod antea docui,
manifestum est, cum illa minus
solenni inquisitione, necessario ne-
xu coniunctam esse, respon-
sionem rei summariam: blosses summa-
risches Verhör. Cum denique Ar-
ticuli Inquisitionales, constituent
initium specialis inquisitionis so-
lennis, ibi, vor der Antwort
über Inquisitional-Articul, und
also vor angefangener Spe-
cial-Inquisition, sua sponte in-
de stuit, quod omne id, quod
praecedat respon-
sionem ad Arti-
culos a iudice reo propositos, non
pertineat ad inquisitionem solen-
nem specialem. Summaria re-
spon-
sio rei, sine dubio praecedat
Articulos, specialem inquisitio-
nem inchoantes, et a generali in-
quisitione essentialiter distincta est;
consequenter summaria specialis
inqui-

forma, id est, responſionem rei, absque articulis formalibus, conſignationem exceptionum, absque titulo et ambagibus libelli defenſionis, conſiderare et diiudicare norunt. Sicuti vero parum abest, quin responſio ſummaria, et quae ad articulos inſiſſionales fit, nec minus ſpecialis inſiſſio, generali oppoſita, et illa ſpecialis, quam *ſolemne* dicere lubet; reapse conueniant: ita ſummariam responſionem rei, laeſione exiſtimationis apud graues et honeſtos viros, omnimodo vacare dici non poteſt. Inde ſatis liquet, Defenſionem pro auerſenda Inſiſſione ſpeciali, accipiendam eſſe, de vtraque ſpecie Inſiſſionis ſpecialis, ſicque etiam ante ſummariam responſionem rei, ſi res ita fert, locum habere, id quod mihi demonſtrandum erat. Non vero diſſimulo, et vſu fori, et iuſta ratione ſaepe a reo exigendam eſſe ſummariam responſionem, antequam ad hanc defenſionem admittatur. Imprimis Iudex conſideret conditionem rei, an talis ſit, vt ſummaria responſione facta, ipſius exiſtimatione non laedatur, vel honeſti quaestuſ operas pro mercede locantis non diminuantur. Deinceps qualitas et probatio delicti ita comparata eſſe debet, vt iudex cauſis defenſionis recte ponderatis, probabiliter praeuidere queat, reum forte inſiſſionem ſpecialeſ ſolemne, non vero poenae extraordinariae, carceris vel mulctae, perſecutionem ſummariam euitaturum eſſe, et vno verbo, in facto illicito deprehenſum, impunitatem aſſequi non poſſe. Quae cum ita ſint, responſione ſummaria facta, et iudex non habet, quod metuat, ne concedendo defenſionem et communicando Acta, inſiſſioni delicti praeiudicet; et reus inuidiam declinatae responſionis propter metum proſcendi cauſam malam effugiet, et longe facilius defenſionem, quam petit, obtinebit.

§. XXI.

inſiſſio, cui ſummaria responſio rei, et allegatio exceptionum excuſationumque, ore prolata,

naturaliter cohaerent, cum ſoleni inſiſſione non confundenda eſt.

§. XXI.

Hisce potiffimum, de quibus dixi, casibus, etiam ante summariam responfionem, Defenfioni pro auertenda Inquisitione locus est. Scilicet si de Iudicio Criminali, vel iudice demum constituendo cogitetur, vel exceptiones opponantur, quae delictum quaesitum, vel prorsus omnem inquisitionem excludant, vel virtuti indiciorum simul, semper et manifesto contradicant: quod si vero, qui petit Defenfionem, allegauerit momenta, ab huiuscemodi casibus prorsus aliena, non tam facilem se praebere debet iudex, in admittenda Defenfione, antequam reus summatim responderit. Et si vel maxime dignitati rei, atque officio eius, quo fungitur, consulendum, aut remouendum forte publicum aliquod scandalum, nihilominus tamen se inter testes testem summario examini sistere cogendus est, quo facto idem fere efficietur, quod responfione summaria intenditur. De varlo huius summarii examinis rei testis vsu et abusu in foro criminali dicere, nimis ab instituto meo abludit. Pergam potius Defenfionis filum ducere, posteaquam summaria responfio, vel saluo conductu impetrato, vel ab incarcerato, facta est. Quod dum fit, reus aut negat, aut confitetur. *Negantis factum per rei naturam, nulla est directa probatio.* o) Indirecta

o) Sunt verba *Cap. XI. de Probat.* quibus corrigitur communis error statuentium, quod negantis per rei naturam nulla sit probatio. Necessitatem probationis indirectae, si negatur factum, Pontifex INNOCENTIUS III. ex ratione satis praegnantia adstruit: *ne falsitas veritati praediuicet, aut iniquitas praevaleat.*

aequitati: et porro, ne per improvidos et iniquos iudices innocentium iustitia laedatur. Haec ratio quo magis stringit in accusationibus criminalibus, ubi non folius accusati, sed et ipsius reipublicae interest, ne falsitas accusationis praediuicet veritati innocentiae reorum; eo minus de necessitate concedenda. huius defenfionis

E

recta probatio non aliter fieri, nec concipi potest, quam si circumstantiae necessario et inseparabili nexu cum ipso facto delato coniunctae, remoueantur, et iisdem demum remotis, pariter concidat suspicio facti, reo obiecti. Inde manifesta est necessitas et vtilitas Inquisitionis generalis, a nonnullis temere in dubium vocata, qua iudex criminalis in omnes circumstantias vel minimas, factum illicitum, de quo quaestio est, vel antecedentes, vel concomitantes, vel subsequentes, omni data opera inquirere, et Actis vt inferantur, sedulo curare debet. p) Adeo verum est, minimam circumstantiam

fensionis; in hoc casu dubitandum est; inde quoque obiter animaduertere liceat, inutiliter concedi Defensionem pro auertenda inquisitione, nisi et cum Defensore communicentur Acta Generalis Inquisitionis, ex quibus circumstantiae delicti cognosci possunt, quibus non satis cognitis, nulla est, quae fieri debet, per indirectum probatio. De hac indirecta innocentiae probatione, videatur omnino ANT. MATTH. de Crim. ad Lib. XLVIII. ff. Tit. 15. cap. 7. n. 1.

p) Confer. INSTRVCT. CRIMIN. HANNOV. Cap. IV. §. 6. ibi: Dergestalt umständlich als nach Beschaffenheit der Sachen nur immer möglich ist, sintemahlen ohne solche höchstnöthige Anzeigung der Zeit, des Orts 2c. Und anderer Umstände, der Be-

schuldigte sich nicht füglich defendiren, noch den Angeber einer falschen Bezüchtigung (addo den Richter einer vergeblichen Inquisition) überführen kan. Item §. 10. Welche (nehmlich Gerichte) vor der Captur und Special - Inquisition reiflich zu überlegen haben, ob gründliche und gnugsame Ursachen darzu vorhanden = = und wie die Anzeigungen, Verdacht oder Muthmaßungen einer begangenen Missethat, eigentlich in solchen sich zu Tage gelegten Umständen bestehen, welche vor der That entweder herzugehen, damit verknüpft zu seyn, oder auch darauf zu folgen pflegen; Also ist auch jederzeit wohl zu erwegen, ob und wie weit solche bereits bekannte Umstände, mit dem geschehenen Verbrechen auf eine oder andere

stantiam variare ius, eamque neglectam vel omissam officere ipsius innocentiae probationi. Caute igitur obseruet Defensor, defensionem petens, vt probabiles rationes remouendi eiusmodi circumstantias iudici exponat, ex quibus certum demum iudicium, de admittenda vel deneganda defensione petita, facere potest. Quibus obseruatis, et innocenti consultum est, et temeritati friuolae defensionis obuiam itur.

E 2

§. XXII.

dere Weise connexion haben, damit man urtheilen könne, ob selbige jemanden zur Inquisition zu ziehen, zureichlich oder nicht. *Cap. VII. §. 10. ibi:* Wie dann die Gerichte, wenn sie nur, als Gottessürchtigen und gewissenhaften Gerichts-Personen geziemet, gehörigen Fleiß anwenden, die Bewandniß der That, mit allen lindernden und beschwerenden Umständen vorher wohl zu erforschen. *Item Cap. VIII. §. 6.* Gleichwie eines jeden Christlichen und Gott den obersten Richter fürchtenden Gerichts-Endzweck bey allen Inquisitionssachen, und sonderlich bey Führung des Beweises seyn soll, nur die Wahrheit ans Licht zu bringen, es gereiche dieselbe dem Missethäter zu Überzeugung seines Verbrechenens, oder auch zu seiner Entschuldigung oder gänglichen Absolution - - Daß es auf beides nach Anleitung der General-Inquisition das Absehen richte, da-

mit eines theils das Böse bestrafset, und andern theils die Unschuld an den Tag gebracht werde. *ADD. ORD. CRIM. BRANDENB. Cap. IV. §. 9. It. Brandenb. Allgem. Justiz-Ordn. de an. 1713. §. 57. ibi:* daneben was so wohl zu des inculpati Überzeugung, als seiner Defension dienen kan, fleißig annotiren. *ORD. PROC. MAGD. RECOGN. Cap. L. §. 1. in fin. ibi:* In den Inquisitionssachen, sollen die Obrigkeiten = = jedesmahl eine deutliche Registratur halten, was das Fundament der Inquisition sey = = nicht wie bißher geschehen = = ohne Meldung, was das Gerüchte für einen Grund, oder wer der Denunciant = = = = dahingegen = = ausdrücklich zu exprimiren die Zeit, wenn das Gerüchte entstanden, auf was maße es eigentlich ausgebrochen = = damit man wahrnehmen könne, ob ein beständiger Grund zur Inquisition sey.

§. XXII.

Si fatetur reus factum, sed negat q) esse illicitum, probare tenetur, quod implicite contendit, iure factum esse. r) In hunc fere modum qui internecione aggressoris iniusti, vitam suam defendere inuitabili ratione coactus fuit, defensione pro auertenda inquisitione omnino audiendus erit; maxime cum ipse iudex generali inquisitione certior factus sit, de defensione necessaria, qua usus est interfector. Nec denegandam esse puto, licet ipsi iudici cum excessu quodam coniuncta tutela corporis esse visa fuerit, quem tamen non nisi poena extraordinaria, s) et forte pro qualitate personae pecuniaria sequeretur. Defensor vero in id incumbat, necesse est, vt statim in litteris pro impetranda defensione iudicem instruat, de eo, quod ad remouendum excessum inculpatae tutelae maxime facit, et in inquisitione generali adhuc inexploratum relictum est. Quo recte obseruato, defensio petita absque vitio nullitatis denegari non potest. Remedium enim eruendae veritatis per inquisitionem specialem, durius esse nequit ipsa poena in excessum statuenda, qui declinari plene non potuit. Idem iudicium esto de facto confesso, quod casu fortuito accidit.

§. XXIII.

q) Hanc defensionem dicit honestissimam QVINTILIANVS Instit. Orator. Lib. III. Cap. 6. Vt a Defensore, inquit, incipiam, longe fortissima tuendi se ratio est, si quod obiicitur, negari potest. Proxima, si non id, quod obiicitur, factum esse dicitur. Tertia honestissima, qua recte factum defenditur. Quibus si deficiamus, vltima quidem, sed iam sola superest salus aliquo iuris adiutorio

elabendi ex crimine, quod neque negari neque defendi potest, vt non videatur iure actio intendi. Idem Lib. VII. Cap. 3. DEFENSIONEM habet POTENTISSIMAM, qua ipsum FACTVM, quod obiicitur, dicimus HONESTVM esse.

r) L. 5. 12. 17. 18. §. 1. L. 19. 22. ff. de Probat. L. 9. C. de Except.

s) Eiusmodi casum memorabilem, vbi poena extraordinaria decre-

§. XXIII.

Pergo ad alium casum, quando quidem reus confitetur factum illicitum, *r*) sed *negat esse dolosum*. Hoc casu probare debet Defensor, *si non casu fortuito, culpa minimum, neuiquam vero dolo factum esse*, id quod reo non saltem in vicio sed in crimine ponitur. Addatur pariter casus, quo reus factum illicitum dolosum non diffiteri potest, attamen *negat esse tale, quod inquisitione speciali solenni dignum sit*. Nullus dubito, quia utroque casu admittenda sit defensio pro auertenda inquisitione. In utroque enim casu sedulo cauendum est, ne poena quam solennis inquisitio secum trahit, maior sit, quam quae in atrociori, absque tamen dolo commisso, vel in leuiori delicto obtinet. Profecto si in utroque casu iudex praeuideat, poenam statuendam esse, quae famam non suggillat, et suspensioni ab officio equiparari nequit. Facile colligitur remedium eruendi veritatem delicti, et conuincendi reum, non ita debere esse comparatum, ut reum magis affligat, quam ipsa poena delicto conueniens.

E 3

§. XXIV

decreta fuit, videbis apud KRESS. ad C.C.C. Art. LXVII. not.* 2.

r) Non obstat C. C. BRANDENB. Cap. III. §. 23. ubi, da-
ferne aber der Beschuldigte die
That nicht leugnet, sondern nur
exceptiones dociren will, ist er mit
der Defensione pro auertenda nicht
zu hören, sondern allem Auffent-
halt der Sachen vorzukommen,
der Inquisitions-Process fortzuse-

gen. Verba enim *die That nicht leugnet* sine dubio intelligenda sunt, de facto illicito doloso, inquisitione speciali digno, et quod de exceptionibus dicitur, explicandum est EX ORD. PROC. MAGDEB. Cap. L. §. 2. (vid. supra §. XIV. not. u) de exceptionibus, quae duntaxat ad mitigandam poenam faciunt, non verum delictum imputatum perimunt, qualis est praescriptio criminis.

§. XXIV.

Mirum, quantum DD. variant in definiendis *delictis*, quae *inquisitionem specialem merentur*. Origo huius incertitudinis repetenda est, a nimia extensione Processus Inquisitorii, quam Iuri Canonico debemus. In locum Accusatorii, qui accusatore, maxime cognato, deficiente, cessat, substitutus est Processus Inquisitorius. De illo manifesta est sanctio criminalis Constitutionis Carolinae, u) quod poenam corporis afflictiuam exigat. Nulla est ratio, cur non hac in re, sicuti in aliis Nemesin Carolinam sequamur, atque Processum Inquisitorium solennem non nisi eo casu admittamus, quo minimum poena corporis afflictiua, praeuideri potest. Qui ad delicta, quorum poena est relegatio, Processum Inquisitorium extendunt, v) non tam ab eiusdem rationibus recedere mihi videntur.

u) Vid. C. C. C. Art. XI. ibi: Ubelthat = die peinliche Straffen auf ihn tragen; quae sit poena criminalis vid. C. C. C. Art. CIV. ibi: Peinliche Straff am Leben, Ehren, Leib oder Gliedern. Confer. Art. CXI. et CXLIV. consentit C. C. BRANDENB. Cap. III. §. 18. ibi: Wenn die That eine lebens- oder schwere leibes- Strafe verdient hat, Cap. VI. §. 15. Wegen Missethat, worauf eine lebens- oder leibes- Strafe gesetzt ist, zur Haft gebracht, et Cap. VII. §. 1. ibi: Nach begangener Missethat, welche leibes- oder lebens- Strafe nach sich ziehet. Imprimis notatu dignum est, quod grauioribus delictis leuiora expressis verbis

opponantur Cap. VII. §. 9. ibi: In geringen Ubelthaten, deren Bestrafung nur auf landes- Verweisung und Geld = Bussse gehet.

v) Vid. INSTR. CRIM. HANNOV. Cap. V. §. 1. ibi: Wenn das Verbrechen eine lebens- oder schwere leibes- Strafe, oder Landes- Verweisung verdient, vor allen Dingen Sorge tragen, daß der Thäter oder Verdächtige zur gefänglichen Haft gebracht werde: incarceratione ut plurimum praecedit specialem inquisitionem, nisi huic, nec illi locus est. Inde regula Cap. IV. §. 11. ibi: Die Indicia, so zur

videntur, quam qui cum *CARPZOVIO*, x) omnia illa atrocitas, et

zur Special-Inquisition gnugsam, auch zur Captur hinlänglich sind, recte inuertur, ita vt delicta, quorum indicia ad incarcerationem sufficiunt, speciali quoque inquisitioni reum subiiciant: hac ratione argumentandi obseruata, quae dicenda sint delicta leuiora, porro patet ex *Cap.V. §. 2.* Wenn das Verbrechen so beschaffen wäre, daß darauf nur Gefängnis, Geld, oder andere geringe Straffe erfolgen könne, weswegen nicht zu vermuthen, daß Jemand werde landflüchtig werden, soll mit der Captur nicht ehender verfahren werden, als wenn der Verbrecher der Flucht halber verdächtig. Inde recte colligitur, quod delictum non incarceratione, illud nec dignum est speciali inquisitione solenni. Adde regulam quam suppeditat *IVL. CLARVS Lib. V. §. Fin. Qu. 46. n. 7.* *Vbicunque pro crimine imponitur poena corporalis, reus non est sub fideiussoribus relaxandus: vbi vero non imponitur corporalis, non est carceribus mancipandus, si fideiussores offert.* Optime igitur ex eo, quod *DIUUS PIVS* ad epistolam *Antiochen- sium* graece rescripsit, non esse in vincula coniciendum eum, qui fideiussores dare paratus est: nisi

tam graue scelus admisisse eum constet, vt neque fideiussoribus, neque militibus committi debeat: verum hanc ipsam carceris poenam (addo inquisitionem specialem solennem) ante supplicium sustinere. L. 3. ff. de Custod. et Exhib. reor. argumentum a carceris poena ad specialem inquisitionem solennem duci potest. Non aequè famam suggillat incarceration, nec aequè damnosa est, ac specialis inquisitio solennis. Quod si igitur poenam carceris ante supplicium sustinere iniquum est, nisi si graue scelus admisisse reum constiterit; profecto multo minus locus est in delictis leuioribus inquisitioni solenni speciali, quae carcere acerbiorē poenam iacturae existimationis et officii, quo fungitur, secum trahit. Hanc hoc modo recte dixeris poenam sine crimine iniustissimam. Sicut enim carcer non inuentus est ad poenam, sed ad custodiam *L. 8. §. 9. ff. de Poen.* ita et Processum inquisitionis specialis solennis, non nisi ad eruendam facilius et citius veritatem criminis vel innocentiae adinuentum, in poenam sine crimine commutare acerbum est.

x) *P. III. Qu. CVII. n. 30.* Idem vero *Qu. CXI, n. 25.* constituit aliam

et, quod sequitur; *inquisitione speciali digna delicta esse autu-
mant, quorum cognitio ad iudicem criminalem superiorem
spectat.* Vnicum argumentum, quod CARPZOVIUM y)
mouit, vt hoc statuat, vitiis disparis rationis et malae con-
sequentiae laborare videbimus. Causae iniuriarum pro con-
ditione personarum, modi, loci et temporis nimis variant: z)
vt inde *ICTus magni nominis*, tanquam ab exemplo, et ab
exorbitante delicti specie regulam vniuersalem colligere ne-
queat. Nec a particulari ad vniuersalem, consequentiam du-
cere fas est. Quam excitat CARPZOVIUS, Lex Saxonica a)
ad

aliam regulam: *Quia inquisitio
specialis vt plurimum incipit a
captura et incarceratione, proba-
biliter dici potest, indicia ad in-
quirendum legitima, ad capturam
quoque sufficientia esse.* Et aliam
ead. *Qu. n. 5.* quae ita habet: *Quod
regulariter ad incarcerationem de-
linquentis Iudex deuenire non pos-
sit, nisi in criminibus, pro quibus
irrogatur vltimum supplicium, vel
poena corporis afflictiva.* Si vera
est illa regula, sequitur, quod
etiam secundum hanc argumen-
tum procedat, quod ad specia-
lem inquisitionem iudex deue-
nire non possit, nisi vbi mini-
mum poena corporis afflictiva ob-
tinet. Id quod e diametro cum
tertia illa regula, a CARPZOVIO
in hoc §. suppeditata, pugnat.

y) *Cit. loc. n. 32.*

z) Propter iniurias illatas, et-

fi haud atroces sint, criminaliter
agi posse docet et praeiudicio
confirmat WERNHER. *Sel. Obs.
For. P. VI. Obs. 486:* propter in-
iurias reales et criminaliter et ci-
uiler agi posse ipse fatetur
CARPZ. *Qu. XCIX. n. 65.* Confer.
n. 14. sqq. n. 19. seqq. et supra *Qu.
XCIV. n. 56. n. 59. seqq.*

a) *Resolut. Grau. de anno 1612.*
in CORP. IVR. SAXON. AVGV-
STAEI Tom. I. p. 174. verbis:
*Dagegen wenn ein Priuatus
wieder den andern in causa
iniuriarum, oder wegen anderer ge-
ringen Beschuldigungen, so son-
derlich noch auf mehrere Ausfüh-
rungen beruhen, zu inquiriren ge-
beten, Solches es wäre dann einer
contemplatione et intuitu officii
iniuriret, abgeschlagen, und zu or-
dentlicher Ausübung gewiesen
worden.*

ad discrimen notabile inter iniuriam a privato in privatum, vel in Magistratum illatam magis respicere, quam argumentum specialis inquisitionis in omnibus delictis, quae tendunt ad vindictam privatam, civiliter, in iis vero, quae ad vindictam publicam pertinent, criminaliter, agendum sit. In hunc demum modum intellecta Lex rectius cohaeret cum verbis antecedentibus, b) quae duntaxat in delictis manifestis maioribus et scandalosis, quae reipublicae tranquillitatem offendunt, indeque vindictam publicam exigunt, inquisitionem specialem obtinere, satis significanter innuunt.

§. XXV.

Aliae igitur sunt *causae criminales*, quae poenam mortis vel corporis afflictivam secum trahunt, *Peinliche Fälle*. c) Longe vero aliae sunt *causae delictorum*, quae etsi non criminales,

b) Verba antecedentia sunt: Und weil beydes die Rechte, so wohl ietzt erwehnte Verordnung, hierinnen gleichfalls klar, auch von denen Rechts- Lehrern dieses remedium ex communi consuetudine nunmehr pro ordinario, so in allen Delictis statt habe, gehalten wird, und hierüber in Unserer Regierung, der Unterscheid gebraucht, daß allein in delictis manifestis, maioribus et scandalosis, und fürnehmlich in causa turbationis, violatae pacis, excitati tumultus und andern dergleichen straffwürdigen und frevelhaften Fällen, dadurch reipubl. tranquillitas, offendiret, bemeldeter

Proceß angeordnet, und darauf rechtlich Erkenntniß erhohlet.

c) Quas tamen causas et poenas criminales, caute discernere novit CARPZ. *Qu. CII. n. 29.* -- 55. Confer. WERNHER. *Sel. Obs. For. Tom. I. P. V. Obs. 203. pag. 1101.* Qui probat casus criminales, *Peinliche Fälle*, regulariter accipiendos esse de illis, vbi de poena corporis afflictiva agitur. Singulare est, quod in Franconia quatuor grandiora delicta, ad Iurisdictionem supremam criminalem referantur, scil. Mord, Brand, Nothjucht und Diebstahl, LAV- TERB. *Coll. Theor. Pract. Tit. de Publ. Iudic. §. 1.* Imprimis notatum dignum

minales, iudicis tamen criminalis, neutiquam civilis cognitioni subiacent, Ober-Gerichts-Fälle. Ab his ad illas, et ad Processum Inquisitorium, qui propter eas introductus est, sic a diuersis ad diuersa, argumentari non conuenit. Omnino diuersa est ratio distinctae Iurisdictionis, in superiorem et inferiorem, et introducti Processus Inquisitorii, famam suggillantis. Ad superiorem, siue criminalem referendae fuerunt multae, vt sumtus criminales facilius tolerari possent, quod adeo verum est, vt plures casus non criminales, qui in causam multae cadunt, a superiore iudice puniantur, et multae eiusdem Fisco applicentur: d) quae rationes manifesto cessant, in constituendis casibus speciali inquisitioni obnoxiiis. Considerent, qui aliter sentiunt, *casus Iurisdictionis criminalis*, non criminali, sed poena carceris vel multa coercendos, e. g. furtum quatuor grossorum, stuprum, et alios in dicto Responso, vt et in Ordinatione Prouinciali Saxonica e) enarratos, et tantisper

dignum est, quod in Rescripto DIVORVM FRATRVM, quod habet VLPIANVS in L. 1. ff. *an per alium causae appellat. redd. a capitalibus et pecuniariis discernantur. causae, ex quibus sequi solet. poena vsque ad relegationem.*

d) Vid. *Resp. Scab. Lips.* quod exhibet CARPZ. *Qu. CIX. n. 35.* Jedoch was die Sachen, Geldbusen oder Abtrag anreichen thut, so von peinlichen Sachen herfließen, welches geschieht, wenn eine peinliche Sache mit Zulassung der Gerichte, und Bewilligung des verlegten klagenden Parts, oder aus

andern Ursachen bürgerlich würde, oder aber, daß sich ein Mord, Lämbe, oder anders nicht aus Vorsatz oder arge List, sondern aus solchem Unfleiß und Verwahrlosung zutrüge, daß sie zu Rechte zu einem bürgerlichen Abtrag gefassen würde. Solche Fälle, ob sie wohl zu Geldbussen gereichen, so werden sie doch gleichwohl durch die Ober-Gerichte gestrafft, und wird von ihnen die Straffe eingehoben.

e) *De an. 1555. sub. Tit. Was zu Ober-Nieder- und Erb-Gerichte gehöret.* Confer. CARPZ. *Qu. CIX. n. 26 - - 28.*

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 43

tantisper cogitent, vtrum omnia delicta f) quorum cognitio ad iudicem superiorem pertinet, ignominiosam inquisitionem mereantur; an vero alia prorsus ratio definiendi casus, ad Iurisdictionem criminalem pertinentes, alia vero cognoscendi causas criminales, inquisitioni speciali aptas, ineunda sit. Ex dictis pariter liquet, extra Saxoniam multo minus doctrinam CARPZOVII admittendam esse. Quo vero magis incertam rationem delictorum solenni inquisitione dignorum animadvertere licet, eo faciliorem se praeberere debet iudex, in admit-tenda defensione, quae pro auertenda inquisitione speciali petitur.

§. XXVI.

Hisce fluctibus incertae opinionis, de delicto speciali inquisitione digno, superatis, euitaturus Charybdim, incido in Scyllam incertae et iniquae sortis, quam experitur de *Corpore Delicti et de iudiciis* doctrina. Omnia scripta Defensionum reorum, quae mihi inspicere licuit, maximam partem loquuntur de Corpore Delicti, quod illud deficiat. Quot Scriptores rerum criminalium euoluo, tot incertas et vagas de Corpore Delicti reperio sententias. g) Quot capita, tot sententiae. Alii defendunt *certitudinem* Corporis Delicti, antequam ad incarcerationem, et solennem inquisitionem procedatur;

f) Vid. de Furto paruo sententia *Scabin. Lips.* apud CARPZ. P. II. Qu. LXXVIII. n. 102. So werden sie wegen ihres begangenen Diebstahls, M. S. auf 4 Wochen, D. S. auf 3. Wochen und D. P. 8. Tage lang mit Gefängnis in Straffe genommen. Quoruscunque in hoc exemplo non videt, remedium specialis inquisitionis

solennis, longe duriorem causam continere, quam ipsa poena habet. Modus vero inquirendi in delicta non seuerior, ne dicam acerbior, quam ipsa poena esse debet.

g) Quas interrecentiores optime contulerunt WERNHER. *Sel. Obs. For. Tom. I. P. IV. Obs. 4. pag. 734.* et HOMMEL. *Diss. An*

cēdatur; alii contrariam sententiam mordiciter propugnant. Media via tutissimus ire mihi videor. Certa nimirum regula Corpus Delicti ad exemplum indiciorum, quae ad specialem inquisitionem sufficient, definiri non posse arbitror. Rem omnem de Corpore Delicti ex diuersa conditione et qualitate delicti aestimandam esse, persuasum mihi est. *Corpus Delicti absoluitur cognitione facti, quod in crimine ponitur, una cum suis circumstantiis, quae naturali et inseparabili nexu, cum facto cohaerent, ut probabiliter cognito delicto, in delinquentem speciatim inquiratur, et utroque perfecte cognito poena promerita statuatur.* Circumstantiae facti, maxime produnt veritatem delicti. Qualitates personae et facti, coniunctim nosse, plurimum iuuat in delinquentem cognoscendo. Quod verum est factum, habet suas circumstantias, quae vel interdum vel vt plurimum, vel nunquam non adesse solent. Si verus est autor facti, qualitates personae ita comparatae esse debent, vt cum facto ipso eiusdemque circumstantiis stare queant. Qualitates facti et personae facientis, continuo nexu perfecte vnitae cohaereant, necesse est. Corpus delicti, et indicia, quae contra delinquentem adfunt, in cognoscendo utroque, aequae minus, ac a facto faciens separari possunt. Inde fit, vt indicia cum Corpore Delicti saepius male confundantur. Facientem existere oportet ante factum, sed factum prius cognitum esse debet, quam de faciente certitudo haberi potest. h) Inde patet necessitas indagandi in Corpus delicti, ante specialem inquisitionem solennem. Haec vero necessitas non

et quatenus certitudo Corporis Delicti in Processu Criminali necessaria sit.

h) Ita sentit QUINTILIANVS *Instit. Orator. Lib. VII. Cap. 2. Cum vero, inquit, de reo et de facto*

quaeritur, naturalis ordo est, vt prius factum esse accusator probet, deinde a reo factum. Si tamen plures in personam probationes habuerit, conuertet hunc ordinem. Defensor autem prius negabit

non est absoluta, neque ita concipienda, quasi iudex prius de auctore delicti non cogitare debeat, quam perfecte habeat cognitum delictum: sed, quod naturaliter euenit, iudici indaganti factum cum suis circumstantiis sese offerunt indicia, quae pariter auctorem facti produnt, in quem aequae ac in factum inquirendum est. Probabiliter cognito facto illicito, eiusdemque auctore, demum procedendum est ad specialem inquisitionem solennem, i) quae, in vtrumque apertius et exactius

gabit esse factum, quia si in hac parte vicerit, reliqua non necesse habet dicere. Victo superest, ut tueri se possit. Illic quoque, ubi de facto tantum controuersia est; quod si probetur, non possit de auctore dubitari: similiter argumenta et ex persona et ex re ducuntur, sed in vnam facti quaestionem.

i) Idem cautum est, in ORD. CRIM. BRANDENB. Cap. III. §. 8. Bey offenbaren Verbrechen, welche, nachdem sie verübt sind, einige Merkmahle nach sich lassen, als da sind; Verwundung, Todtschlag, Einbruch, Mord, Brand, Vergiftung und dergleichen, muß der Richter, sobald das Gerücht davon an denselben gelanget, mit dem Gerichte sich zusammen thun, und den Augenschein davon einnehmen, nach allen Umständen der That, wie und welchergestalt sich selbige zugetragen, fleißig

sich erkundigen, und alles unermüdet zu Protocoll bringen lassen. Iungatur eiusdem Capituli §. 13. vbi iudex satis cognito Corpore Delicti, duntaxat in genere contra auctorem delicti incognitum inquirere, et terminos generalis inquisitionis hactenus non egredi iubetur. Significantius et apertius hac de re disponit INSTRVCT. CRIM. HANNOV. Cap. IV. §. 8. quem addere non piget. Wann bey einem dem Gerichte angebrachten oder bekant gewordenen Verbrechen, beydes die That an sich selbst, und derselben Urheber annoch ungewiß sind, soll das Gericht zuörderst um das *Corpus Delicti*, oder die Wahrheit der gerügten Ubelthat, so viel möglich, mit allen Umständen zu erforschen bekümmert seyn, und allen Fleis anwenden, davon gewisse und gründliche Nachricht zu erhalten, damit, wenn

actius inquirendi, viam pandit. Hoc fere modo intelligendum est, quod de maiori certitudine delicti, et delinquentis, in poenis infligendis, quam in speciali inquisitione decernenda vulgo traditur.

§. XXVII.

De corpore delicti *facti permanentis*, citius et certius quam de corpore delicti *facti transeuntis* constare, recte dicitur. Proinde si nulla appareant vestigia delicti facti permanentis, de quo rumor in vulgus increbuit, res suspicione rumoris falsi non caret. Prudens igitur iudex, ante omnia inquireat in circumstantias delicti, sine quibus prorsus non, vel saltem difficulter committi potuit. Si qua est utilitas generalis inquisitionis, ea in hoc ipso maxime cernitur. Quoties vero eiusmodi circumstantiae omni data opera, cum certitudine vel probabili detegi non possunt; pluris interest rei publ. iudicem in inquisitione delicti impenetrabilis subsistere, quam non satis cognito delicto innocentium existimationem, et fortunam, ad solennem inquisitionem deproperando, in discrimen vocare. Id quod si negligat iudex, et minus iusto solers

wenn es hernächst zur *Special-Inquisition*, Abfassung der Inquisitional-Articul, und andern dergleichen Handlungen, welche die bey der *General-Inquisition* erkundigten Umstände des *Corporis Delicti* zum Grunde haben müssen, kommt, keine Fehler und Nullitäten begangen, auch andere, so wohl zu grosser Verzögerung des Inquisition-Processus, als der Berichte eigener Berunglimpfung gereichende Inconuenienzen vermie-

den werden mögen. Nec aliud Iure Saxonico Electorali fancitum est. Vid. *Resolut. Grauum. de anno 1612. in CORP. IVR. SAXON. AVGVST. T. I. pag. 174.* ibi: Nicht alsobald mit der Inquisition verfahren, zunächst aber jedesmahl fleißige Erkundigung de corpore delicti eingezogen, und wenn darauf redliche Anzeigen und Vermuthungen wieder den Beschuldigten vorhanden, solches alles in Articul verfasst ist.

solers fit ipsius iracundia, ne dicam crudelitas, ad fingendum delictum, vbi non est; cautus Defensor pro auertenda inquisitione sollicitus, iudicis officium iustis finibus continere sciet, et rectius agit, si ad ea quae antea dicta sunt, quam ad allegationes LLum et DDum exscribendas, animum sedulo aduertat. Peropportune incido in casum, cuius BOEHMERVS k) mentionem facit. Vicini duo, faber et sartor inimicitias capitales inter se gerebant, quae hunc induxerunt, vt pessimum consilium caperet, quo fabrum in periculum capitis conuiceret. Hac de causa animaduertens fabrum esse absentem, altero die ex itinere reuersurum, primo diluculo idem iter suscipit, equo insidens, quem ad has insidias praeparatum, et sanguine quodammodo coopertum, post meridiem in via publica abigit, atque ita equus, sine equite post aliquot horas domum reuertitur, sartore interim apud amicum dolose latitante. Equo sanguine maculato hoc modo reuerso, mox clamor publicus per oppidum exsurgit, sartorem esse occisum, indicium sanguinis in equo apparere: incredibile omnino esse, vt equus reuerti potuisset sine equite, cetera. Vix natus erat de caede sartoris clamor publicus, dum faber ex itinere domum reuertitur: mox mussitare plerique imo tandem vniuersum oppidum vna communi voce asserere coepit, auctorem huius criminis esse fabrum, sartoris hostem capitalem, eumque debito subiiciendum supplicio. Ad hos continuatos clamores tandem faber miserculus rapitur in carcerem: de occiso sartore contra eum, vt autorem caedis inquiritur: eo in negando persistente, testium depositiones recipiuntur, tandemque defensionem praeparanti laetius adfertur nuntius, sartorem incoelum rediisse, et ita clamorem de caede eius inanem vanumque fuisse, quo ipso quidem dimissus, interim tamen per septendecim hebdomadas, in squalore carceris, inquisitioni subiectus

k) Iure Can. Lib. V. Tit. 1. §. 90.

iectus fuit. Iudex se communi iuris subterfugio purgabat, dum quod clamore publico faber lignarius de caede sartoris informatus, dum etiam, quod communi persuasione sartor pro occiso habitus, creditumque vulgo fuerit, cadauer clandestinis machinationibus hominum conspectui subtractum fuisse. 1)

§. XXVIII.

Exemplis his satis, vt opinor, edocemur, de re prius, quam de reo inquirendum esse. Palam praepostere egit iudex, dum posthabita indagazione homicidii commissi, rumori vago et mendaci de occiso sartore, et interfectore fabro, qui in vulgus, et forte a malignis hominibus exierat, fidem mox adhibuit, et in indicia contra fabrum, ad quae inimicitia cum

sarto-

1) Iocoserio casui addi potest alius funestus, qui apud GODELMANNVM de Magis, Veneficis et Lamiis, recte cognoscendis et puniendis. Lib. III. Cap. X. n. 7. legitur. In Archi-Episcopatu Bremensi castello N. vidua adhuc iuencula cohabitabat filio suo in matrimonio iam viuenti. Haec cum aliquoties cum filii sui seruo domestico consuesceret, filiusque eam instanter, sed frustra admoneret, vt ab isto scelere desisteret. Redit aliquando filius ex templo domum, eum cum famulus vidisset ex cubiculo, vbi cum matre fuerat, dufugit. In fuga Dominus eum persequitur, et flagello pileum serui de capite illius deiecit, at seruus elapsus et 12 milliaribus a pago isto distantibus alteri Domino famulatur. Cum autem parentes serui filium quaerent et Dominum

propterea alloquerentur, hic rem gestam cum omnibus circumstantiis ordine narrauit, addendo, pileum quidem ipsius adesse, vbi vero iam locorum filius viuat, se ignorare. Hoc responso pater non contentus eum propter suspicionem amissi pilei apud iudicem homicidii accusat. Iudex illico absque vltiori inquisitione statim Dominum innocentem torturae subiicit, vbi prae nimio dolore et cruciatu fatetur, se seruum interfecisse, et cadauer in Visurgim praeterfluentem coniecisse. Tandem cum ad locum supplicii deduceretur innocens, et a pastore, vt veritatem libere profiteretur, admonitus fuisset, respondit, seruum non interfeci: At quid iuuat veritatem dicere? interfeci eum. Et ita sub Carnifice pie mortuus est, tandem seruus et parens deprebensi poenas vicissim meritas dederunt.

factore intercedens spectabat, ante cognitum delictum inquirere deproperavit. Nec audiendus fuit iudex obtendens, corpus factoris occisi forte cognitioni suae subtractum fuisse. m) Non enim hoc coniecurasse sufficebat, sed admodum probabilibus rationibus de subtracto corpore occisi constare debuerat. Quomodo autem quaeso constare potuit, vbi iudex in sola coniectura vana cadaveris subtracti subsistens, ante specialem inquisitionem sibi incumbere non credidit, an reuera corpus occisi, et vbi locorum, absconditum fuerit. Fac igitur istam nequitiam paratam fuisse in hominem nobilem, vel horum privilegiis gaudentem, vel in officio publico constitutum: fac porro eiusmodi nequitiam ita praeparatam fuisse, vt pleraque indicia, quae honestissimum quemque suspectum reddere possent, et longa serie a DD. recensentur, statim obuia iudici vel coequenti in oculos incurrerent: fac denique furibundum pessimumque nequam factorem, pro occiso habitum, non rediisse: Anne misericulus ille faber lignarius, vel alius, non cognito corpore delicti, absque certitudine cadaveris subtracti, torturae subiiciendus, vel vltimo supplicio afficiendus fuit? Equis vero iudici suator et auctor fuerit, vt indicis generalioribus suspectum de homicidio nondum cognito, ad carcerem et ad specialem inquisitionem trahere conetur. Ego vero puto, satis officio suo fecisse iudicem, qui omni data opera, corpus occisi, locum, tempus et modum homicidii inuenire studuit, et testes, non quos voluit et habere potuit, sed quos nouit idoneos et probabiliter inquirendae rei gnaros, et, si res fert, ipsum reum indicis grauatum, absque tamen iureiurando testem, eo nomine generatim et cum cura examinavit. Quodsi vero cum crudelitate credulus

m) Hanc exceptionem vagam *Lib. I. Qu. 1. n. 9. et 11. CARPZ.*
iudici suppeditant *FARINAC. P. III. Qu. 108. n. 11. seqq. et n. 33.*

lus iudex in hunc modum, nondum praecognito homicidio, ad specialem inquisitionem prouolare praesumat, hos ipsi sumtos spiritus et arrogantiam temeritatemque, Defensor cordatus, defensione pro auertenda inquisitione caute suscepta, facile reprimere poterit, quam si denegare sustineat iudex, appellatione interposita de nullitate Processus Criminalis, apud Superiorem conquerendi, et ab eodem eam obtinendi locus erit.

§. XXIX.

Veritas delicti perpetrati, est vel *certa* vel *probabilis*. Illa in delictis facti permanentis, haec sola in delictis facti transeuntis haberi potest. Illorum veritas certa saepius confunditur cum indiciis, quae duntaxat probabilitatem faciunt; horum veritas probabilis eandem cum indiciis causam habet: his aequiparantur occulta delicta, quae et cognitione et probatione incerta sunt. Vtraque ab indiciis quibus constant, nulla alia ratione distingui possunt, quam quod indicia, quae proprie ita dicuntur, a qualitatibus personae delinquentis desumpta sint, cognitio vero delicti facti transeuntis, et occulti, a qualitatibus ipsius facti pendeat; in eo tamen conueniunt, quod vtriusque veritas tantum probabilis sit. Vis ac potestas omnis veritatis huius probabilis sita est in naturali et perpetuo nexu, quo qualitates facti, et personae facientis, iusta ratione conferuntur et coniunguntur; ita ut harum collectarum virtus praebeat argumentum tantum perpetrati facinoris probabile, et suspicio delicti commissi adeo oneret reum, ut per specialem inquisitionem magis magisque eruenda veritas facinoris et facinorosi, tandem ope confessionis per torturam obtentae, et post triduum libere repetitae, ad eam certitudinem perducatur, quam poena ultimi supplicii, vel corporis afflictiua postulat. Hic demum est naturalis, iustusque ordo et progressus, in cognoscendis et puniendis eiusmodi delictis. Antequam igitur ad specialem inquisitionem proce-

procedere potest iudex, omni, qua fieri potest, cura et studio, inquirere debet in ea, quae delictum circumstant, ex quibus iusta ratione probabili colligi potest delictum, de quo quaeritur. Argumenta rei aptiora, et verosimilia, quae produnt et proxime indicant factum illicitum perpetratum, et de intentione vel consilio doloso facientis testantur, conquisuisse iuvat.

§. XXX.

Quae in legibus, vel scriptis criminalibus habentur exempla indiciorum, ex quibus iudex remotius vel proximius ad delictum obiectum concludere et argumentari iubetur, ansam inquirendi praebere, et in inquirendo reperta, motum iudicis sollicitare et confirmare possunt. Verum enim vero studiose cauendum est, ne incertis et vagis DD. Criminalium regulis, quae plures limitationes et exceptiones quam casus habent, ad quos iusta ratione accommodari possint, nimium et parum considerate confidat, ne remota vel parum concludentia pro proximis habeat, neue in vnico indicio vel proximo, fundamentum probabilis ratiocinii et arbitrii sui de delicto commisso temere ponat. Quod ex animi sui sententia credit et opinatur, vel leges ipsae, vel turba DD. suppeditant, indicium vnicum proximum, cum aliis obseruatis remotioribus ipsi facto cohaerentibus, illud antecedentibus vel consequentibus, solemter conferre tenetur. Omnia cum hoc indicio proximo, quod hypothesin probabilem de delicto commisso conficit, exacte conspirare, absque contradictione conuenire, et iusta ratione conciliari debent. Et haec demum conuenientia, hic iustus et vniuersalis nexus rerum, quae vndiquaque factum illicitum circumstant, motum et ratiocinium probabile iudicis confirmare, et ab omni iniuria vel iniquitate alienum euincere valent, quod Harmoniam praestabilitam rectius dixeris.

§. XXXI.

Quoties vero ex testimoniis vel actis vnica tantum sese offerat, vel humano saltem possit praeuideri consilio, circumstantia contraria, qua cum ratiocinium illud probabile prius adsumtum conciliari nullo modo potest; toties iudex, aut de remouenda vel auertenda hac contrarietate cogitat, pariter pensitatis collatisque diu aliis circumstantiis, vt sola illa nemini tanti momenti videri possit, quae reum valeat absolvere: aut si remoueri hoc contradicens indicium ab ipso non potest, imo et alias omnes circumstantias praeponderare deprehendatur, hoc ipsi agendum venit, vt circumstantias priores, quae reatum inuoluere videbantur, eo vno indicio reposito, aut remoueat, aut conciliet alia ratione, et innocentiam rei, ante contraria hypothese oppressam, iam alia adsumta eaque exceptionem et dubitationem omnem superante, erigat et recreet. n) Ex quo consilium specialis inquisitionis cum hypothese mutata mutare, omnino conuenit. Praeterea inquisitio specialis palam temerario ausu intentatur, vbi in capitalibus delictis ad torturam, et in iis, quae poenam corporis afflictiuam habent, ad purgatorium iuramentum perueniri nequit. Quamdiu vero circumstantia contraria, de qua paulo ante, vim et virtutem indiciorum, reum criminis accusantium, debilitat, tamdiu reus tortura vel iureiurando grauandus non est. Et si verum est, pro reo pronuncianum esse, sequitur eius imprimis habendam esse rationem, qui reuera reus non est, sed ex magis probabili causa, delicti plane expers deprehendi-

n) Modum contraria indicia inueniendi eademque remouendi, vel cum aliis omnibus conciliandi, solus vsus optimus rerum Magister docet, vt vere dixerit QUINTILIANVS *Instit.*

Orator. Lib. V. Cap. 7. Eius rei sine dubio nec disciplina vlla in scholis, nec exercitatio traditur; et naturali magis acumine aut vsu contingit haec virtus.

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 33

hēditur. Sicuti opposita iuxta se posita magis elucere dicuntur : ita indicia alia accusantia, alia defendentia sibi iuste opposita non diu dubitare sinunt, cum quibus maior sit lux veritatis probabilis. o) Quae verò ad instruendum officium Iudicis Defensoris antea dicta sunt, ea omnia prudens Defensor, forte a Iudice neglecta in Defensione pro auertenda speciali inquisitione, suppleat necesse est.

§. XXXII.

Haec sunt praecipua momenta Defensionis pro auertenda inquisitione speciali, quae cuiuslibet conditionis reis communia sunt. Graue pondus addit *ipsa rei conditio*, quae suspicionem delicti insimulati declinare quandoque aut omnino amouere potest. In genere quidem vita ante acta, ut loquuntur, vel male actae emendatio spectanda est. Olim bene latuisse et bene vixisse, vel mores malos aliquando mutasse multum iuuat, ad declinandam suspicionem. Speciatim hoc loco agitur res nobili loco nati, vel nobilium privilegiis gaud-

G 3

dentis,

o) Optimum remedium discernendi magis probabilem veritatem animaduertere licet in INSTRUCT. CRIM. HANN'OV. Cap. IV. §. 10. Also ist auch jederzeit wohl zu erwegen, ob und wie weit solche bereits bekannte Umstände, mit dem geschehenen Verbrechen auf eine oder andere Weise Connexion haben, damit man urtheilen könne, ob selbige, jemand zur Inquisition zu ziehen, zureichig oder nicht? Um aber in diesen wichtigen Sachen desto sicherer zu gehen, sollen die Gerichte hiemit ernstlich ermah-

net seyn, jedesmahl auf zwey Stück gar genau Acht zu haben: Erstlich, auf die Ursachen des wieder eine Person sich geäußerten Verdachts, und zum Andern, auf die gute Vermuthungen, so dieselbe etwa vor sich hat, und sie von der Ubelthat frey sprechen. Wann alsdann ermessen werden kan, daß jene grösser und stärker sind als diese, so mag und soll, wofern sonst das Verbrechen darnach beschaffen, mit der Caput und Special-Inquisition wieder den Verdächtigen verfahren werden.

dentis, in dignitate vel officio publico constituti, personae honoratoris conditionis, artificis, mercatoris, opificis, vel honesti ac boni cuiusque viri, quos imminens incarcerationio et specialis inquisitio in discrimen honoris, dignitatis, officii publici, existimationis, fidei, honesti quaestus, loci inter opifices, et bonae famae, adducit. In procliui quidem est, quod non ipsa inquisitio iudicis, sed factum turpiter perpetratum, turpitudinem et infamiam contrahat: omnis tamen inquisitio fit ac fieri creditur, propter factum turpe et infamans. Nec bona fides religioque Iudicis Criminalis patitur vitae integros, scelerisque puros, rapuisse ad inquisitionem ignominiosam; et cum Iudex quilibet iustissimus praesumatur, mali omnino illi, et facinorosi, indiciis grauari, et de crimine maxime suspecti praesumendi, qui speciali inquisitioni ab eo subiecti sunt. Factum turpe, facientis animum vitiosum, illiberalem; vilem, inuidum, malignum et detestabilem indicat. Malum hunc animum omnes boni auerfantur, detestantur, reformidant. Parum abest quin de inquisitis nostris cum IULIO CAESARE p) dicendum sit, *quod ii numero impiorum ac sceleratorum habeantur, ab iis omnes decedant, aditum eorum sermonemque defugiant; ne quid ex contagione incommodi accipiant.* Nec male quis sceleris reum, inquisitum, quasi viuum cadauer et caput mortuum inter honestos ciues dixerit. Satis opinor causae habet vir honestus et bonus, vt specialem inquisitionem solennem, cane rabido peius et angue, longe lateque in immensum serpente, vitet, morsusque famae a se auertere satagat. Praecipua igitur consideratio Iudicis, et caput Defensionis in eo est, vt cognito delicto inquisitione speciali digno, ante omnia excutatur, vtrum conditio et vita ante acta ita comparata sit, vt in eam cadat suspicio commissi delicti.

p) de Bell. Gall. Lib. VI. Cap. 13.

PRO AVERTENDA INQUISITIONE 55

licti. Hinc est, quod in eo pleraeque Leges Criminales, quasi in vnum conueniant, et prorsus conspirant. q)

§. XXXIII.

His fundamentis Defensionis huius praestructis, facile est iudicatu, quibus, quando, et quomodo, ea concedenda sit. ORDINATIO PROCESSVS MAGDEBURGICI RECOGNITAR) eandem Actis praesente Notario ad excerpendum communicatis concedit, dummodo *rationabiles causas* delicti specialiter inquisitione digni, a se non commissi alleget, et ad probandas se offerat. Fere consentit ORDINATIO CRIMINALIS BRANDENBURGICA de an. 1717. s) IN INSTRVCTIONE

NE

q) vid. C. C. Art. XXV. et art. CCXVIII. ORD. CRIM. BRANDENB. cap. IV. §. 3. Cap. V. §. 22. Cap. VI. §. 5. ORD. PROC. MAGD. RECOGN. de anno 1696. cap. L. §. 5. INSTR. CRIM. HANNOV. Cap. IV. §. 5. §. 10. 11. 19. et 26. et Cap. VII. §. 3. Resolut. Grau. de anno 1612. in CORP. IVR. SAX. AVG. T. I. pag. 174. conf. L. 10. §. 5. ff. de Quaest. L. 1. ff. de Custod. et Exhib. reor.

r) Cap. L. §. 2. (vid. supra §. XIV. not. u)

s) Cap. III. §. 23. Wann das Gericht zweifelt, ob der Gefangene zur Special-Inquisition gnugsam grauiret sey, oder aber dieser pro auertenda gehört seyn will? soll derselbe, in zweifelhaften Fällen, darzu admittirt werden, und hat solchensfalls das Gericht, sich darüber befehlen zu lassen. Da-

ferne aber der Beschuldigte die That nicht leugnet, sondern nur Exceptiones dociren will, ist er mit der Defensione pro auertenda nicht zu hören, sondern allem Aufenthalt der Sachen vorzukommen, der Inquisitions-Process fortzusetzen. §. 24. In diesem Fall aber, da die verdächtige Person, pro auertenda gehört seyn will, und dazu admittirt worden, zu dem Ende aber um Copey des Protocolli und der Indiciorum, das Gericht ersuchet; so soll dem Inquisito und dessen Aduocato, auf deren Verlangen, erlaubt seyn, die biß dahin in Generali Inquisitione ergangene Acta, in den Gerichten ein- und durchzusehen, und die Nothdurft daraus zu extrahiren; Daseren sie aber auch Copiam der gesamten Acten, auf ihre Kosten begehren würden, und

NE CRIMINALI HANNOVERANA de an. 1736. t) distinguitur, primo loco, inter homines levis notae et malae famae, vel alios; secundo, inter factum cuiusdam criminofum, plane mani-

und darauf bestünden, sich auch befinden sollte, daß sie solches nicht gefährlicher Weise suchten, sondern Ursach vorbrächten, warum sie der Acten zu ihrer Defension und Ablehnung der Indiciorum bedürften, und mit Inspection und Extrahirung derselben sich nicht begnügen könnten, möchte auch solches ihnen nicht verweigert werden.

t) *Cap. IV. §. 26.* Weil es sich auch vielfältig zuträget, daß die Inquisiten auf die ihnen vorgelegte Inquisitional- Articul nicht antworten, sondern mit der Defension pro auertenda gehöret seyn wollen; So soll, um vielen unnöthigen Weitläufigkeiten vorzukommen, der Beschuldigte in zweifelhaften Fällen, oder wann er ausführen wollte, daß z. E. das wieder ihn entstandene Gerücht von lauter lieberlichen Gesindel, von infamen Leuten oder seinen Feinden, mithin von solchen, denen kein Glaube bezumessen, herühre, oder, daß er zur Zeit der geschenehen That, an einem andern davon entfernetem Orte gewesen, oder sonst vernünftige Ursachen vorstellte, warum er eines

solchen Delicti nicht theilhaftig seyn, und folglich die Special- Inquisition wieder ihn nicht statt finden könne, dazu zwar admittiret, und ihm oder seinem Defensori zu Einbringung der Defensions-Schrift eine kurze Frist von etwa 14. Tagen angefezet werden. Nachdennmahlen aber die Erfahrung vielfältig bezeuget, daß die Inquisiten gemeiniglich hiebey nichts anders suchen, als nur von denen wieder sie vorhandenen Indiciis Nachricht zu erhalten, so sollen denen Beschuldigten, damit er sich nicht auf Unwahrheiten und allerley Räncke, seine Thaten zu verbergen, gefaßt machen könne, die bey der General-Inquisition geführte Protocola und Acten, in vorherührten Fällen zur Einsicht nicht vorgeleget noch mitgetheilet werden. Daffern aber entweder der Inquisit eine lieberliche und schon zuvor übelbeschriebene Person, oder auch die That offenbar, und also beschaffen wäre, daß der Beschuldigte einige Defension pro auertenda nicht führen könnte, oder er auch das Factum selbst nicht, sondern nur einen oder andern Umstand leugnete,

manifestum, et haecenus variis ex causis dubium; tertio, inter causas Defensionis, in forma exceptionum poenam delicti confessi tantum mitigantes, et alias, iusta ratione suspicionem delicti commissi remouentes: his casibus concessa, illis vero denegata est Defensio, quae pro auertenda inquisitione speciali intentatur. Haecenus haec Lex Criminalis Nouissima consimiliter confirmat ea, quae supra asserta sunt. Diuortium doctrinae, de communicandis cum Defensore Actis Inquisitionis Generalis, obiter intuenti legem, facere ea forte videbitur. Alia omnia, vt ego sentiam, non vna mouet ratio: sed rem ipsam aequo iudici relinquo. Primum, non sine causa duntaxat in casibus modo dictis, in vorherberührten Fällen, neuiquam vero abscessit prohibita est editio et communicatio Actorum. Casus sine dubio intelligendi illi speciales, famae nimirum ab infima plebe leuissima, ab infamibus vel ab inimicis oriundae, vel illius vulgati *alibi*, in quibus Potentissimus Legislatur paulo ante concessit Defensionem pro auertenda inquisitione. Et in hos demum casus maxime cadit suspicio, cognitio indicii, excogitandi mendacia et malas artes, quam propter ab Actis Defensorem arceat. At vero praeter hos in specie mox recensitos casus, eandem in gene-

re

nete, oder sonst nur etwas anführete, so ad mitigandam poenam gehöret, oder auch nur bloße Exceptiones zu dociren vermehnete, z. E. daß er dieses oder jenes zwar gethan, aber dazu nicht aus Bosheit, Vorsatz, Gewinnsucht, u. sondern aus Noth, von ungesehr, aus Unwissenheit, u. s. f. gekommen wäre, soll er mit der Defension pro auertenda Inquisitione speciali nicht gehöret, sondern allen Aufenthalt der Sachen vor-

zubauen, ad Articulos Inquisitionales antworten, und der Inquisition-Process fortgesetzt werden. Es haben demnach die Beamte in solchen Fällen, da jemand mit dergleichen Defension pro auertenda gehöret seyn wollte, demselben oder dessen Defensori den Inhalt dieses Paragraphi zu eröffnen, und indessen darüber, ob solche zu verstaten oder nicht, von unsern Iustiz-Cansleyen Verordnungen zu erwarten.

H

re admittit; quoties causae omnimodo rectae rationi consentaneae allegantur, ex quibus appareat delicti auctorem reum, neque probabiliratione, neque per coniecturas, dici posse. Hae rationabiles causae, quae omnem delicti insimulati suspicionem abalienant, non modo non deduci, sed ne allegari quidem possunt, nisi circumstantiae delicti, cum quibus illae nullo modo stare nec conciliari possunt, ex Actis reo cognitae fuerint. Quae igitur ex probabilibus causis concessit Defensionem, Lex Criminalis, haud inique ita interpretanda est, ut non excludat remedium, quod ad hunc finem rationabili ratione ducit. Et si rationabiles illae causae faciant probabilem rei innocentiam, profecto innocens, ut mendacia vel malas artes, eludendi et protrahendi inquisitionem, meditetur, praesumendus non est. Cessante vero ratione legis prohibitive, cessat ipsa legis dispositio: praesertim in illis casibus, ad quos ratio prohibitionis non applicanda est. Nullam igitur vim Legi nouissimae inferet, qui illam ita acceperit, ut iudici inferiori potestas non solum diiudicandi causas illas rationabiles, quae concessionem Defensionis suadent, sed et communicandi Acta cum reo minus data esse videatur: utrumque potius ab exactiori arbitrio Superioris Collegii pendere debet: illud in fine §. 26. expresse cautum est, hoc vero inde necessario consequitur. Cum vero ex iis, quae supra scripsi, satis pateat, eius generis reos, a quibus et mendacia et territio alienatioque testium metui potest, quae eo maxime nomine metuere alias DD. solent, Defensione hac indignos esse: superuacuum esset, hic disputare, huic reorum generine communicanda Acta sint, an neganda. u)

u) Communicationem Actorum adstruunt, et plures consentientes et dissentientes allegant MENCKEN in *Tractat. Synopt. Proc. Iur. commun. et Saxon. Elector. Disp. II. §. 13.* COTHM. Vol. I.

Resp. 7. n. 61. DE BERGER Elect. Iur. Crim. pag. 341. IOAN. SAM. FRIED. BOEHMER. Elect. Ipr. Crim. Sect. I. Cap. IX. §. 159. vid. supra §. XXI. not. (o) pag. 34.

